

Anja Novak - Anjuta

TEKST TELESA

Režiserka
Tjaša Črnigoj

PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE

Anja Novak – Anjuta

TEKST TELESA

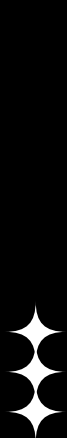
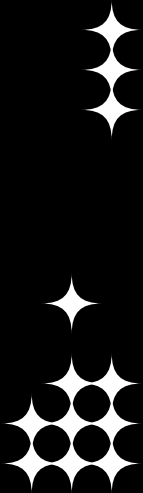
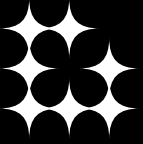

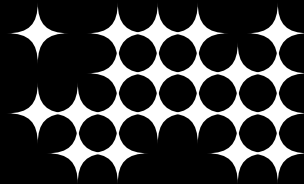
(corpus in process)

Sodobna slovenska drama

Nagrada Slavka Gruma 2023

Krstna uprizoritev

Premiera
27. marca 2026

Režiserka in
dramaturginja
Tjaša Črnigoj

Scenografka in
kostumografka
Tijana Todorovič

Avtor glasbe in
oblikovalec zvoka
August Adrian Braatz

Avtorica vokalne glasbe
in glasbe v živo
Tea Vidmar

Oblikovalka odrskega giba
Ena Kurtalič

Avtorica video projekcije
Dora Pejič Bach

Oblikovalec svetlobe
in fotograf
Borut Bučinel

Lektorica
Maja Cerar

Oblikovalec maske
Matej Pajntar

Igrajo

Telo
Staša Popovič k. g.

Deklica
Živa Selan

Mama
Darja Reichman

Babica
Vesna Jevnikar

Ptičica in Ptički
Suzana Krevh k. g.
Rok Kravanja k. g.
Tea Vidmar k. g.

Glas Freske *Mrtvaški ples* v
Hrastovljah
Sara Horžen

Tehnično osebje

Tehnični vodja
mag. Igor Berginc

Inspicent in rekviziter
Ciril Roblek

Šepetalka
Judita Polak

Lučni mojster
Nejc Plevnik

Asistentka lučnega mojstra
Lina Perne

Tonski mojster
Matija Zelič

Video tehnik
Stefan Gladovič

Frizer in masker
Matej Pajntar

Garderoberka
Bojana Fornazarič

Odrski tehniki
Robert Rajgelj
Boštjan Marčun
Marko Kranjc
Jože Bizovičar

Zahvala!

Za sodelovanje se zahvaljujemo psihoanalitičarki dr. Ani Jereb. Hvala tudi dr. Lili Gantar Žura in Civilni zaščiti Kranj. Posebna hvala vsem, ki so z nami delile_i svoje osebne fotografske arhive. Poleg teh je v predstavi uporabljena tudi fotografija Louisa Batailla ter druge fotografije neznanih avtorjev iz baze Wikimedia Commons (Licenca CC BY 4.0) in fotografija iz baze Science Source Video and Photo.

Anja Novak - Anjuta: TEKST TELESA

Žirija v sestavi Vesna Jevnikar, Tomaž Toporišič in Jakob Ribič je Grumovo nagrado za najboljše sodobno dramsko besedilo utemeljila s sledečim zapisom:

»Tekst telesa je izrazito sodobno besedilo, ki deluje sveže tako po temi, ki jo obravnava, kot po načinu, kako to počne. Besedilo je neposredno in inteligentno, kompleksno, problemsko in politično, mestoma pa tudi duhovito in poetično. V postdramsko tkivo vpisuje neodramske elemente, denimo pripoved, s tem pa sledi usmeritvi dramske pisave, kakršna se vzpostavlja po postdramskem obdobju. Pripoved je pri tem treba razumeti povsem dobesedno. Glavni protagonist besedila je namreč telo ali, bolje rečeno, drama in morda kar performans tega telesa, saj ta s svojimi simptomi in boleznimi – »z ostrimi členki, izklesanimi rebri, rdečimi ranami na želodcu, uničenimi jetri itn.« – kot nekakšen medij pripoveduje zgodbo o okolju, v katerem biva, in o odnosih, ki jim (posredno ali neposredno) pripada. To telo je žensko telo, poleg tega pa tudi telo treh generacij in s tem telo več časov: telo babice, ki obravnava vprašanje ženskega užitka in problematizira vlogo žensk v okolju, ki jih reducira le na reproduktivno funkcijo dojenja in rojevanja, telo mame, ki je spolno zlorabljena, in telo deklice, ki trpi za anoreksijo. To telo je torej bolno telo, toda bolezen je, kot piše v besedilu, »le zdrav odziv telesa na bolno okolje«. Zato je to telo tudi politizirano telo, kajti »osebno je

politično« – vzroka za boleznine gre iskati v posamezniku, v njegovem notranjem ustroju, pač pa v nasilju zunanega okolja, ki je strukturirano v prevladujočih družbenih razmerjih, v hierarhiji in dinamiki moči med spoloma, v reaktivnih in represivnih mikropolitikah, v nenehnih poskusih degradacije življenja itn. Telo je torej prazna stran, platno, na katero se od zunaj postopoma, a grobo nanašajo podobe, okolje se nasilno vpisuje vanj, saj telo vse vidi in sliši – in če o tem tisti, ki mu telo pripada, ne govori, prej ali slej o tem začne govoriti telo samo, um sicer lahko reče, da je vse v redu, a telo kriči, vse dokler se ne zvrne, pade po tleh in kolapsira. Besedilo torej namiguje, da je treba govoriti, preden spregovori telo, a hkrati je treba branje besedila razumeti tudi povsem dobesedno – kot spodbudo k pozornosti, k čuječemu branju nas obdajajočih pa tudi naših lastnih tekstov teles.«

Foto: Ljuban Cenčič

Anja Novak - Anjuta

Anja Novak - Anjuta (1991) je gledališka in filmska igralka, performerka, pesnica in pevka, zaposlena v Slovenskem mladinskem gledališču. Leta 2014 je diplomirala iz dramske igre na AGRFT, leto pozneje pa je z avtorskim projektom *Imela bi otroke, vrt in petnajst zajcev*, v katerem je raziskovala gledališčenje in uglasbitev svoje poezije, magistrirala iz dramske igre na AGRFT. Še istega leta je začela aktivno delovati v ansamblu Slovenskega mladinskega gledališča, ob tem pa ostaja dejavna tudi na neodvisni sceni in v filmu. Poleg uprizoritvenih umetnosti ustvarja tudi na področju literature; večinoma piše poezijo (pesniški zbirki *Rane rane* in *Žilažili*), *Tekst telesa* pa je njeno prvo in za zdaj edino dramsko besedilo. Za svoje delo je prejela različne nagrade, med drugim Borštnikovo nagrado za igro, filmsko nagrado vesna za glavno žensko vlogo in nagrado Slavka Gruma za dramsko besedilo *Tekst telesa*. Ljubi zajce in nima avta.

“Lasten svet ustvarjaš in lahko spreminjaš šele, ko daš stvarjem imena”

Pogovor Tjaše Črnigoj z Anjo Novak - Anjuto

Spodnji intervju je zgoščen in urejen zapis zvočnih posnetkov mojih pogovorov z Anjo Novak - Anjuto, ki so nastali jeseni 2025 v okviru priprav na vaje za uprizoritev. Pogovore z avtorico besedila sem zvočno snemala, v prvi vrsti zgolj za interno rabo. Ko sem jih kasneje ponovno poslušala in urejala v nekakšen 'mini podcast' za ekipo, pa sem pomislila, da bi jih bilo smiselno kot zapis v gledališkem listu deliti tudi z gledalkami_ci same uprizoritve.

Na koncu Teksta telesa je zapis z naslovom O neki genezi. V njem pišeš o samem procesu nastajanja besedila. Gre za nekakšen dodatek, ki pa sem ga sama doživela kot integralni del dramskega teksta. Vtis sem imela, da je skozi ta dodatek tudi sam proces pisanja dobil nekakšno vlogo v besedilu, zato sem o njem želela izvedeti več. Si igralka, pesnica in vsestranska umetnica, a dramatike si se tokrat lotila prvič in 'ta zgodba bi najverjetneje ostala poezija, če te Simona Semenič ne bi povabila na svojo platformo', kot pišeš v besedilu. Kdaj je bilo to in kaj je bilo tisto, kar te je spodbudilo, da si poezijo začela spreminjati v dramatiko?

To je bilo spomladi leta 2021. Simona me je kontaktirala in mi rekla, da vodi dramsko platformo in da bi povabila zraven tudi posameznike, ki malo drugače pišejo, v smislu ne čisto klasične dramske strukture ali celo poezijo, in da je pomislila name. In jaz sem rekla: »Okej, imam eno idejo.« Sprva sicer nisem razmišljala, da bi iz te ideje nastala drama, ampak je bilo materiala kar veliko in se mi je zazdelo, da bi mogoče lahko vse skupaj prešlo v dramsko besedilo. Tako sem na prvo srečanje dramske platforme vstopila z enim zelo dolgim zapisom o telesu in to je bilo približno to, kar je zdaj ta prvi monolog. Plus še nekaj besedila, razdeljenega v tri poglavja, kar je delovalo kot nekakšna groba struktura, skica. Že takrat sem temu dala naslov »Tekst telesa«. Simona je rekla, da bi bilo zanimivo, če bi to telo še detajlnejše spregovorilo o sebi, v prvi osebi. In jaz sem to pograbila. Pravzaprav mi je bilo noro fascinantno, da nekdo reče, da mu to ni dolgočasno. Jaz sem mislila, da je to vsem dolgočasno! To,

da bi razlagala o vsem tem, kaj se telesu dogaja ...

Osrednja tema besedila je anoreksija. Sama javno govoriš o svoji lastni izkušnji z anoreksijo in tudi o tem, da besedilo do določene mere temelji na njej. Kako se sam proces nastanka besedila umešča v tvojo osebno izkušnjo?

Torej, izhodiščni material za dramo so bili moji zapiski iz leta 2020. Takrat je bila korona in vse je bilo zaprto, veliko sem bila doma. To je bilo zame posebno obdobje, saj sem takrat prvič celostno vstopila v proces okrevanja. Takrat sem se prvič v življenju odločila, da moram sedaj pa res res poskrbeti zase, ne samo zazdraviti svoje bolezni in je skriti pred drugimi, kot sem to počela do takrat, ampak se želim razgaliti, da sem iskrena do sebe in drugih, do konca, in da se to neha. Za anoreksijo sem namreč zbolela že pri petnajstih letih, leta 2006. In tako se je začelo telo v tistem koronskem letu, potem ko sem ga s stradanjem in

delom priterala do kritične meje, počasi postavljati nazaj, stanje je bilo kar precej kaotično, diagnosticirali so mi začetek osteoporoze – kar je ireverzibilno –, zaradi vnetja sluznice in ranic na želodcu sem imela dermatitise, trebušna slinavka ni proizvajala prebavnih encimov, bilirubin je skakal v nebo, črevo ni normalno prebavljalo, torej nisem dobivala hranil, da bi se celila, vse to je spremljalo zaprtje, hkrati refluks, nespečnost, večletna amenoreja pa itak ... hodila sem na razne preglede. In takrat sem veliko pisala o telesu, telo je bila moja obsesija 24 ur na dan. Zato, ker ga nisem več mogla odmisлити z vsemi svojimi "pritožbami".

In ti zapiski so potem leto pozneje začeli dobivati obliko dramskega besedila ...

Ko sem začela razvijati dramo, so začele zgodbe vznikati kar tako, same od sebe, ker sem jasneje kot kdajkoli prej videla, kako je ta bolezen povezana z nečim širšim od nje same,

nečim večjim; s stvarmi, ki sem jih doživela v otroštvu, pa z mojimi družinskimi odnosi, pa z družbo, v kateri živim, pa s tem, kakšen odnos imajo do svojega telesa ljudje okoli mene in kakšen odnos imam jaz do svoje osebnosti, potreb in tako naprej. In kakšen odnos ima telo do mene. Vse to pa sem bila zmožna artikulirati tudi zaradi vzporednega psihoterapevtskega procesa, ki je nujni in ključni del zdravljenja. In potem sem izpisovala te zgodbe, in seveda sem si jih dopuščala na nekaterih mestih tudi čisto fiktivno prepletati za namen vsebine oziroma jasne poante, hkrati pa mi je bilo pri tem postopku všeč tudi to, da sem se lahko skozi določene fiktivne elemente ali detajle malo oddaljila od same sebe in predvsem na nek način varovala svojo čisto intimo oziroma svoje bližnje. No, potem so sledile različne faze oblikovanja celote. Na neki točki sem imela celo potrebo po urejanju teksta v "ta pravi" dramski tekst in sem začela na zelo klasičen način izpisovati prizore in to ...

Si ga skušala spremeniti v neko bolj konvencionalno dramsko formo?

Ja. Ampak Simona me je spodbujala, da se vrnem k temu, kar je moje, spodbujala je unikatnost in lastnost izraza. Opogumila me je.

Kako dolgo je pravzaprav trajal sam proces pisanja, kdaj točno si besedilo prijavila na natečaj za Grumovo nagrado?

Jeseni 2022. To je bilo pa tako, da nam je Simona na neki točki rekla, naj tisti, ki imamo tekste zaključene, pošljemo svoja besedila na Gruma. Kajti na tem laboratoriju oziroma dramski platformi je to utečena praksa, da ko napišeš dramski tekst, ki se ti zdi zaključena celota, to pošlješ na natečaj ... Jaz pa sem si mislila: »Kaj bom jaz pošiljala?« V smislu, kdo sem jaz, da bom pošiljala na Gruma, saj nisem dramatesa. Še bolj pa me je grizla negotovost, ali te teme sploh koga zares zanimajo, če ne gre ravno za osebe, ki so kdaj bolehale za motnjami hranjenja.

Strah me je bilo, da bi se osramotila, da bi kdo vse skupaj dojel kot oversharing in da bi se spraval name v smislu, da naj o tem raje govorim na psihoterapiji.

Mnogo predsodkov torej. Hkrati pa je ta proces pisanja trajal že več kot eno leto, bil je res intenziven, besedilo sem kar naprej prebiral, mu kaj dodajala, dobivala še nove ideje. In potem sem si tisto jesen rekla: »Okej, to pošljem in se tega teksta več ne dotaknem.« Ker se je s tem zaprlo oziroma začelo zapirati tudi eno poglavje mojega življenja, ki sem ga takrat res želela zaključiti. Itak pa sem si rekla, da tekst niti nominiran ne bo in tako nihče ne bo izvedel zanj, ha-ha. No, potem ko je zmagal, je pa po vsem veselju, da očitno vsebina ljudem nekaj pomeni, prišel še strah, kdo bo to sploh želel uprizarjati, tako zaradi forme kot tudi vsebine.

Mene je tekst ob prvem branju popolnoma

presunil, saj se mi je zdelo, da na nepričakovan in inventiven način zaobjame transgeneracijsko razsežnost enega samega telesa. V telesu neke mlade ženske, ki biva tukaj in zdaj, so namreč vpisane tudi zgodbe njene mame in babice. Zdelo se mi je, da tako seže onkraj anoreksije kot problema posameznice ter osvetli njeno družbeno dimenzijo. Kaj te je privedlo do tega, da si na ta način tkala niti besedila in skozi to prizmo pogledala na samo anoreksijo?

Leta 2020 sem ponovno, že četrtič, a tokrat s popolnoma drugo motivacijo, vstopila v redno psihoterapijo, prvič sem se z njo srečala na oddelku za motnje hranjenja, in sicer med šolanjem na igralski akademiji, leta 2012. Na začetku se seveda veliko pogovarjaš o hrani, pa o strahu pred hrano, pa o strahu biti debela, pa o sprejemanju dejstva, da moraš jesti, ker možgani to rabijo, da lahko sploh začenjaš spreminjati vzorce mišljenja in navad in da spraviš prebavno mašino

telesa spet v pogon, no, o vsem tem sem lahko govorila ure in ure. Potem pa greš globlje, ker moraš razumeti, kaj so ti vzroki, da si izumil mehanizem samozaščite, kot je anoreksija. Kaj je ta preveliki kaos v tvojem življenju, zaradi katerega si moral izumiti to obliko nadzora? In na ta način sem potem prihajala do nekakšnih "aha" momentov, ki se jih sama morda niti nisem takoj zavedala, ampak je nanje opozorila terapevtka, medtem ko sem pač spontano govorila in mimogrede šibala skozi mnoge spomine, zgodbe in asociacije. In zaradi njene pozornosti sva se potem pri določenih stvareh zaustavili. In tako sem, kot že rečeno, začela odkrivati, kako je ta bolezen v bistvu širša od mene same in kako je moj problem širši od bolezni.

Takrat sem temu še rekla problem. Zdaj temu rečem pač – življenje, del življenja, odziv na življenje.

In tako sem se začela ukvarjati

z vsebinami, ki so bile veliko bogatejše, in preko njih veliko lažje spoznavala sebe in družino in svet in začenjala razumevati ta mračni nepregledni gozd. In vedno bolj sem videla in vedela, kaj bi jaz drugače. Nisem več samo hrepenela po tem, da mi pade neka čarobna palčka z neba, s katero lahko naredim, da bo vse dobro, ampak sem nekako videla izhod, sestavljen iz konkretnih korakov, ker sem videla širšo sliko, poligon. In ja, vzporedno s procesom na psihoterapiji sem tudi vpisovala stvari v tekst. In veliko razmišljala o njih in raziskovala tudi področje transgeneracijskih prenosov, pa zanimalo me je, že prej, vse o biologiji telesa, o medicini in tako naprej. Potem sem začela tudi svoje starše spraševati določene stvari, in svoji babici. In kar naenkrat so se mi vsi ti ljudje demistificirali, tako kot moja bolezen. Kar naenkrat nisem bila več samo nekakšna ogrožena punčka, ampak sem postajala odrasel človek, ki razume, skuša razumeti, zakaj včasih ljudje v

življenju ravnamo nespretno ali pa izberemo slabšo možnost. Del zdravljenja je tudi odpuščanje oziroma vsaj spuščanje, kadar so zadeve pretežke za odpustiti v smislu pozabiti. Predvsem pa je treba zadeve najprej predelati. Pa tudi postavljanje meja je pomembno. Skratka, če se vrnem v izhodišče ... to raziskovanje transgeneracijskosti je bilo res nekaj osvobajajočega. Ugotovila sem, da se o toliko pomembnih in vznemirljivih in ključnih stvareh v bistvu ne pogovarjamo.

To, da si pri pisanju v določeni meri izhajala iz lastne izkušnje, in tudi da sicer pri ustvarjanju pogosto črpaš iz svojih osebnih zgodb, potegne za sabo neko specifično izpostavljenost, saj si predstavljam, da ljudje, ki spremljajo tvoje delo, lahko preprosto pozabijo, da gre za fikcijo in da ni nujno vse, kar piše v tekstu, tvoja resnična zgodba. Zato me po eni strani zanima, kako pri ustvarjanju pravzaprav ravnáš s svojimi osebnimi

materiali, po drugi strani pa – kako se spoprijemaš s projekcijami ljudi, ki zgodbe, ki jih spletaš v svojih delih, v celoti pripisujejo tebi.

Imam dva odziva, ki sta oba v bistvu še kar radikalna. Prvi je tale: rečem si, vseeno mi je, tisti, ki se bo ukvarjal samo z mano osebno in vse to projiciral name, pač bo, in je to njegov problem. Tisti, ki pa mu bo dragocenejša vsebina, ki jo komuniciram, bo pa lahko odkril še kaj več od omejenih projekcij. Sama imam zelo osebno odnos do svojega pisanja in večinoma izhajam iz lastnih izkušenj, element razgaljanja je torej neizogiben, ampak nikakor pa ni moj namen ali cilj razkriti vso svojo privatnost, vsak detajl, temveč zastavljati vprašanja in razmisleke, ki so širši od mene in moje zgodbe. Prav zato lahko ostajam zelo svobodna v pisanju in raziskovanju oziroma luščenju različnih sporočil. Zgodbe tudi spajam, recimo, rada spremenim kak detajl in dodajam nadrealistične momente. V užitek mi je tudi ustvarjati v

realnosti nemogoča srečanja med liki. Zgodba *Teksta telesa* sloni na resničnih dogodkih in dejstvih, ampak se ponekod izmuzne moji biografiji oziroma se igra tudi s fantazijo in poezijo. Če bi želela, da je tema avtobiografskosti v ospredju, bi konec koncev Deklici lahko dala svoje ime, pa ga nisem. V ospredje sem hotela postaviti bolezen. No, če se vrnem nazaj, pa je potem tu še tisti drugi odziv, in sicer onega bolj nesigurnega dela mene, ki pa seveda se – zelo veliko – ukvarja s temi projekcijami in včasih tudi s kakšnimi mogoče malce neposrečenimi opazkami, v smislu 'ah, pa saj ona se samo s to temo ves čas ukvarja' ali pa 'a si vidu, sej je spet čist shirana pa tok ma za povedat', moj najljubši pa je 'spet jo moramo takšno gledati' – no, enim se tudi smilim, eni se delajo, da nič ni, eni ne vedo, če lahko kaj rečejo in tako dalje ... Tako da potem se ukvarjam s tem, kako me ljudje vidijo, in se bojim, da bi za okolico p/ostala zgolj človek z anoreksijo, 'una anoreksična igralka' ... Že

tako je bila moja identiteta prežeta s to boleznijo, take izjave pa jo še ojačajo. Ker ne ponudijo možnosti za spremembo, ampak te na hitro opredalčkajo. No, med vsemi temi skrajnostmi je pa tudi ogromno ljudi, ki z občutljivostjo in brez predsodkov pristopajo do debate o temi anoreksije, motenj hranjenja in lahko tudi o meni. Obstajajo ljudje, ki jih resnično zanima, kako to poteka, ki se radi učijo ali pa me imajo zgolj radi, in to je katarzično. V takih primerih z veseljem vstopam v vse vrste dialogov. Krasno pa je tudi, ko se mi ni treba ves čas ali pogovarjati o anoreksiji ali pa jo skrivati, ampak sem sprejeta takšna, kot sem, z zaupanjem, da skrbim zase.

Ali bi rekla, da je tvoja misija v javnem prostoru nasloviti neke pomembne vsebine? In je to nekaj, kar potem odtehta te 'malce neposrečene opazke', kot jih imenuješ?

Ja, morda se včasih res zdi tako; na nek način te dele mene, ki so ranjeni od kakšnih

nespretnih projekcij, celijo tisti deli mene, ki pa recimo slišijo, kako so ljudje hvaležni oziroma jim nekaj pomeni, če pišem na primer o motnjah hranjenja, ker se stvar malo demistificira ali pa detabuizira ali pa desramizira, hehe, ali pa drugim celo odklene prostor, da tudi sami spregovorijo o tem in da začnejo razmišljati o drugačnih možnostih bivanja. Ljudje, ki pa recimo ne poznajo problematike, pa lahko pokukajo v en mehurček onkraj svojega in morda ugotovijo, da so stvari zelo povezane tudi z njimi. Ta "misija" je v resnici bolj želja po povezovanju sveta oziroma po dialogu. Oziroma morda gre pravzaprav za odzivanje na svet. Umetnost je odzivanje na svet, ustaviti se in razmisliti o svetu, življenju. In že to je delovanje, ki povzroči spremembo, že sama ta ustavitvev.

Pa ja, res mi je hudo videti koga, ki se znajde s to boleznijo in se počuti samega. In ne ve, kaj bi.

Pa tudi če ve, kaj je treba, se ne zaveda, da bo potka do cilja verjetno vijugasta. Takrat me prime o tem govoriti.

V Tekstu telesa se poleg Deklice in Telesa, ki sta osrednji vlogi, pojavi tudi njena oz. njuna družina; Mama, Babica in Oče. Se ti dogaja, da ljudje poleg tega, da zgodbo Deklice in Telesa pripisujejo tebi, tudi zgodbe njenih oz. njenih družinskih članov pripisujejo tvoji družini? Kako se spoprijemaš s tem? A s svojimi bližnjimi preverjaš, kako jim je, če objaviš neko določeno zgodbo?

Bom začela s svojo magistrsko, tam sem uporabljala svoje zgodbe iz otroštva, ker sem se ukvarjala s temo odraščanja, s prehodom iz male Anje v recimo temu odraslo. In takrat sem prvič zares uporabljala svoj avtobiografski material za gledališče, in sicer zelo igrivo in z vso svobodo sem si prisvojila zgodbe in celo skrbela, da bi bil vsak detajl resničen, da ne bi slučajno

“lagala”, mimogrede pa sem seveda izpostavljala tudi svoje domače. Uporabljala sem popolnoma raw materiale in tudi svoje lastno ime, kar je lahko sicer čisto legitimen in odličen postopek. Ampak šele ko sta prišla starša gledat, sem se zavedela, kako štorasto sem to izpeljala.

Zavedela sem se, da ko pride do privatnih oziroma osebnih zgodb, v katere so vpleteni tudi drugi, ne morem javno, za namene umetnosti, početi česarkoli, ne da bi to z drugimi vnaprej skomunicirala.

Moja odgovornost je, da zaščitim ljudi, ki so vpleteni, v smislu konsenza ali še kako drugače. In od takrat naprej sem na to zelo pozorna, preden gre stvar pred publiko ali bralce, preverim delikatne vsebine z vpletenimi oziroma zastavim stvari tako, da se lahko izmikajo nepotrebnim interpretacijam, ki jih ne želimo, ki niso pomembne

in bi lahko celo peljale stran od poante. In poanta oziroma vsebina, ki pa je zelo pomembna, na ta način vseeno najde pot. Ker ja, mi je res dragoceno gojiti lepe odnose s svojimi. Tudi če ni vedno vse popolno, imam to srečo, da me imajo radi in imam jaz rada njih. In ne bi rada izgubila tega za ceno umetnosti.

Motnje hranjenja pogosto povezujemo z najstništvom, v Tekstu telesa pa spregovori Telo, ki pripada 26 let stari Deklici. Čeprav je kot dramska oseba poimenovana Deklica, gre pravzaprav za mlado žensko. Zakaj si jo poimenovala Deklica?

Za začetek, ja, motnje hranjenja nikakor niso samo najstniški pojav, tudi ne samo ženski, je pa morda v najstniškem obdobju tega več. Kasneje, v odrasli dobi, je velikokrat tudi mnogo bolj prikrito. Kar se tiče poimenovanja Deklice, pa je bila to nekako intuitivna odločitev, ker “anoreksično” telo je pravzaprav v nekakšni

fazi deklice. Recimo pri odsotnosti menstruacije – gre v bistvu za prednajstniško fazo, v telesnem biološkem smislu. Zdravnica mi je kar naravnost povedala: »Vaše telo je v vaši odrasli dobi pravzaprav v predpubertetni fazi.« No, to je ena stvar. Druga je pa ta, da je tako dekliško telo, ja, na nek način upor, ampak hkrati pa tudi zaščita pred nekaterimi stvarmi, ki terjajo sprejemanje odgovornosti za odločitve v svojem življenju, strah ali odpor pred t. i. svetom odraslosti. Tudi strah pred zavzemanjem prostora, pa pred netabuizirano seksualnostjo. Tudi ne zaupaš si, da znaš biti močen ali močna. Da si lahko dovoliš drugačne močne identitete onkraj bolezni. Da lahko preneseš strese, odpore, razočaranja, meje. Po svoje gre za potrebo po ... pa ne po pozornosti, ampak po skoraj nekakšni starševski ljubezni, po zaščiti, po vrednosti, po tem, da bi nekdo poskrbel zate, te pomiril, da bo vse dobro.

Že ko sem prvič brala *Tekst telesa*, sem dobila vtis, da so različne vloge pravzaprav različni deli ene in iste osebe. Da sem vstopila v notranji svet neke osebe in sedaj se ti različni deli nje soočajo med sabo. Kako ti gledaš na to?

Ko sem izpisovala like, se nisem obremenjevala s tem, da recimo nimam izkušnje biti mama ali babica, ampak sem se osredotočila na to, da lahko stopim v vse te vloge in šele potem vidim, kaj se zgodi, kaj znam iz teh vlog povedati, kaj lahko skozi njih povem o anoreksiji. V dramatik in teatru se to itak ves čas dogaja, stopamo v različne vloge in od tam govorimo o stvareh z vsem znanjem o tem, v kakšnih odnosih so te vloge z drugimi vlogami in s svetom. In po navadi je treba še malo raziskati svet lika oziroma vloge, da imaš več štofa. Približno tako. In zelo drugače je govoriti *o vlogi* ali pa govoriti *iz vloge*. Torej jo soditi ali pa stopiti v njene "čevlje" in gledati svet od tam. Pri *Tekstu telesa* sem te različne like preigravala skozi

pisanje, in tako so vznikali prvoosebni pogledi na stvari. Na koncu pa sem ugotovila, da ja, bi vse to lahko bila pripoved enega samega človeka, saj se vsi ti liki nahajajo znotraj konstelacije Telesa. Gre za soočanje teh različnih psiholoških delov znotraj ene same osebe. Vsi spomini, ki jih nosi, tudi vsi tisti, ki jih je slišala, vse, česar se je naučila, in tako naprej.

V besedilu nastopajo tudi Ptičica in Ptički, nekakšen zborček, ki s precej humorja komentira dogajanje. Kaj v tem notranjem svetu predstavljajo ptički?

Ptički so se rodili prav iz reka – 'kar že ptički čivkajo na veji', to mi je bilo glavno vodilo. Stalno prisoten glas, ki pa ga ne upoštevaš. V bistvu prisotnost, ki jo podcenjujemo ali pa ki jo vzamemo malo za samoumevno, v smislu 'ja, ja, saj vem.' Hkrati pa nosijo neko navihanost, so taki mali provokatorji.

Mogoče je to tudi en ta moj psihološki jaz, ki se včasih heca iz anoreksije.

Tudi to rabim, ta humor, in to sem krvavo potrebovala med okrevanjem. To, da sem se zezala iz svoje bolezni, mi je pomagalo preživeti tisto obdobje pritiska, ko je bilo stanje zelo resno in bi me strah, kaj vse se lahko zgodi, če se ne pozdravim, ubil v pojem. Malo strahca je dobra motivacija, preveč strahu pa te lahko ohromi. Saj veš, kako humor deluje. V bistvu je obrambni mehanizem, da se ti ne zmeša. Pa pridobivanje zdrave distance. Je pa tudi način artikulacije, včasih skozi humor lažje in točneje, z manj bluzenja, zartikuliraš nekaj, česar ne bi bil zmožen drugače.

Če sem te dobro razumela, si na najinem prvem srečanju, še preden sva začeli pogovore snemati, mimogrede navrgla, da je konec *Teksta telesa* tragičen oz. morda si rekla žalosten ... A sem te prav razumela?

Možno, ne vem, kaj točno sem rekla ...

Tako nekako se spomnim. In spomnim se, kako me je to presenetilo. Jaz sem namreč samo besedilo že od začetka razumela (POZOR, SLEDI RAZKRITJE!), da Deklica in hkrati tudi Telo umreta in da se potem rodi nekaj novega – sonce ter ptičica. Torej smrt in ponovno rojstvo. Vse skupaj mi je delovalo kot nekakšen ritual. Še posebej zaradi tega, ker po tem ponovnem rojstvu sledi še del, ki govori o sami genezi besedila. Kot da bi neka oseba vse to napisala, da bi se skozi to pisanje lahko prerodila in živela naprej. In *Tekst telesa* je ostal tam, kot truplo. Ali pa skelet. Ali pa novo telo ... Bistveno pa se mi je zdelo ponovno rojstvo. Zato je to zame zmeraj bil tekst s srečnim – ali pa svetlim – koncem. Kako pa ti pravzaprav vidiš konec besedila?

V bistvu mi je zelo všeč, kako gledaš na to. Ko sem pisala, sem tekom procesa izpisala več različnih koncev, to se je res zelo spreminjalo ... Enkrat je bil konec celo tak zelo realističen, v smislu, da

se najdemo v pogovoru med klientko in terapeutko in da je ves ta tekst bil nekakšno popotovanje, ki se je v resnici odvijalo v terapevtski sobi, kjer je ta punca šla skozi samopogovore in pogovore s temi različnimi psihološkimi deli sebe. Ampak potem se mi je zazdela ta opcija preveč enoznačna. Tudi Simona, Daniel Škufca in Varja Hrvatini, ki so brali tisto verzijo, so rekli, da to ni moje, da je to neka tuja forma, in tudi, da preveč zapre, morda celo poenostavi, celotno stvar. In potem sem iskala konec, ki ne bi bil preveč romantičen in idealiziran, hkrati pa tudi ne preveč enostavno realističen v smislu »aha, ona je torej v bistvu že ves čas tukaj, v tej sobi oziroma v svoji glavi oziroma duši in nič od prej se ni zares zgodilo«. Malo tako brez veze, a ni? In ja, zdelo se mi je, da se na ta način tudi nekako izneverim vsej tej konkretnosti in mesenosti od prej. Pa vsemu nadrealizmu. No, in potem sem pomislila kaj pa če bi nekako ritualno opravila s tem. Da je vse skupaj kot tista zadnja pot skozi tunel,

ko vznikajo ključne in hkrati popolnoma *random* slike tvojega življenja, samo da na nekakšen drugačen način, ne skozi tunel, valda. Verjetno sem ti zadnjič rekla, da je konec tragičen, ker v resnici se zgodi ali pa ker se lahko zgodi smrt, ane.

Na vsak način gre za smrt nečesa. Mislim, meni je bilo zdraviti se ena izmed najtežjih stvari v življenju.

To, da rečeš stop, to, da pustiš prejšnje telo za seboj, da se ves dosednji sistem načina življenja sesuje, to je ena mala smrt, ampak hkrati možnost za novo življenje. In potem, ko padeš na začetek nečesa novega, si v resnici en tak nebogljen ptiček, ne znaš še leteti, ne znaš še plavati v tem morju ... Vsak dan na novo se moraš odločiti, da si ne pustiš nazaj. Na začetku je res zajebano. Katerikoli začetek je na nek način težek, možgani rabijo čas. Tako da ja, je tragično, ampak zraven je pa tudi upanje, ane, da lahko v bistvu izbereš drugače, da še

ni čisto prepozno, da se lahko na nek način na novo rodiš, kakorkoli ezoterično se to sliši. No, nikoli ne dobiš spet novih kosti, ampak marsikaj se pa da zrihtat. Zdaj z babico skupaj jeva kalcijeve tablete in D vitamin na recept, hehe.

Ponovno rojstvo lahko povežemo tudi z biblijsko oz. katoliško motiviko in Kristusovim vstajenjem ter vnebohodom ali pa Marijinim vnebovzetjem. Si načrtno vključevala tovrstno motiviko ali se je to podobje prikradlo nekako mimogrede?

Tema katoliške cerkve ali pa vere; s tem se res nisem eksplicitno ukvarjala med pisanjem. Je pa res, da se pri branju vidijo nekakšne sledi moje katoliške vzgoje, ki sem je bila deležna. Ne samo skozi vsebino, ampak tudi skozi jezik, recimo skozi poigravanje z določenimi cerkvenimi obrazci, ki so del mojega izražanja. Kasneje, ko sem že malo bolj analitično prebirala tekst, mi je bilo pravzaprav všeč, da ne pišem direktno o cerkvi ali pa o vprašanju Boga,

v smislu, da je treba imeti jasno stališče ali si za ali si proti. Zame osebno to ni pravo vprašanje. Sem zelo kritična do Cerkve kot inštitucije, hkrati pa mi duhovni svet veliko pomeni. To je nekaj, kar mi lahko – recimo temu tako – "odpre srce", ampak na način, ki je podoben tistemu, kar lahko doživim tudi na terapiji ali pa v teatru ali pa v globokem prijateljstvu ali ljubezni. Gre za neke vrste povišano raven čuječnosti. Ko se vse poveže in ko lahko zares spoznam stvari. Ko se ustavim. Tudi v tistem vnebovzetju Telesa na koncu drame se vse stvari združijo v eni ustavitvi. In kar naenkrat lahko razumem in čutim stvari še drugače, ždim z njimi in jih pogledam z ene druge perspektive.

Zdi se mi, da je angažma tega teksta prav v tem, da nas vabi in opogumlja, da se ustavimo ter spregovorimo o stvareh, o katerih je sicer težko govoriti. Zakaj je pomembno govoriti o stvareh – ali pa pisati o njih?

Zdi se mi, da ko o nečem

spregovorim, ko nekaj ubesedim, no, sama včasih itak najprej zapišem ... a veš, zelo všeč mi je tista formulacija iz Svetega pisma, da je 'beseda meso postala'! Ampak velikokrat meso že je, pa potem postane beseda, se pravi dobi ime, in potem spet postane meso, z imenom torej, ki se ga takrat tudi zavedaš, tako bi jaz rekla. Da se včasih mesa sploh še ne zavedaš, dokler ga ne ubesediš. Zdi se mi, da lasten svet ustvarjaš in lahko spreminjaš šele, ko daš stvarim imena v svojem življenju. Zato je pomembno govoriti o stvareh in jih izgovarjati, ker to dviga zavedanje in omogoča spremembe, če so potrebne. Ne le zate osebno, pač pa tudi za druge ljudi.

Si med pisanjem razmišljala o tem tekstu tudi kot o materialu za uprizoritev, ki bi se je sama želela lotiti v gledališču? In če ja, v kakšni vlogi si si predstavljala sebe?

Ko sem pisala, absolutno nisem razmišljala o tem.

Kasneje, ko so mi ljudje govorili, češ 'to bi moralo biti uprizorjeno in ti bi morala igrati', pa sem jim rekla, da bi bila uprizoritve seveda vesela, ampak da ne bi želela nastopati, bi si pa želela biti prisotna v procesu na nek drug način. Ne kot ves čas prisotni sodelavec, tudi zato, ker ne bi rada preveč nadzorovala procesa, ampak kot nekakšen zunanji člen. Da sem recimo na voljo za vprašanja in da se takoj razrešijo kakšne zagate v zvezi z besedilom, če se pojavijo. Da se lahko tudi kaj dopiše. Da ekipa lahko stopa z menoj v dialog, če bi kdo to želel – tudi v primeru nestrinjanja z besedilom ali njegovimi deli. Problematiziranje stvari da konec koncev na kraju včasih še bolj zanimive rezultate. Ljubim živo gledališče, ko se zgodijo nepričakovani spoji, ki se jih ena sama oseba ne bi mogla domisliti.

No, če bi že igrala, bi pa Ptičke igrala.

Ali pa Babico, mogoče,

potencialno, ampak ja, ptički, to bi igrala. Tako da lahko na premieri tam zraven kaj odžvrgolim. Recimo, to bi mi bilo super. Tako da po mojem, moja vloga pri uprizoritvi je ta ptiček na daljavo, pa mogoče ptiček na premieri.

Anoreksija

Anoreksija nervoza (pogosto samo anoreksija) je resna motnja hranjenja, pri kateri ima oseba zelo močan strah pred pridobivanjem telesne teže in močno omejuje hrano, tudi ko je že zelo suha.

Glavne značilnosti

- zelo majhna telesna teža glede na starost in višino
- intenziven strah pred pridobivanjem teže
- popačena telesna slika – oseba se vidi kot "predebela", tudi če je zelo suha
- močno omejevanje hrane, preskakovanje obrokov ali ekstremne diete
- včasih tudi pretirana telesna aktivnost

Pogosti znaki

- hitra izguba teže
- stalno štetje kalorij
- izogibanje obrokom z drugimi
- utrujenost, omotica
- občutek mraza, izpadanje las
- pri dekletih lahko prenehanje menstruacije

Zakaj nastane?

Anoreksija običajno nastane zaradi kombinacije dejavnikov:

- psihološki (nizka samopodoba, potreba po nadzoru)
- družbeni (pritisk glede videza)
- biološki (genetska nagnjenost)

Zakaj je nevarna?

Če se ne zdravi, lahko povzroči:

- težave s srcem
- poškodbe organov
- oslabelost kosti
- v hudih primerih tudi smrt

Zdravljenje

Zdravljenje običajno vključuje:

- psihoterapijo
- zdravniški nadzor in prehransko podporo
- včasih zdravljenje v bolnišnici

Anoreksija ni samo "dieta" ali izbira, ampak resna zdravstvena motnja, ki potrebuje pomoč. Anoreksija nervoza (pogosto samo anoreksija) je resna motnja hranjenja, pri kateri ima oseba zelo močan strah pred pridobivanjem telesne teže in močno omejuje hrano, tudi ko je že zelo suha.

Kam se lahko obrnete po pomoč glede motenj hranjenja?

Enota za motnje hranjenja
Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana
T: 01 587 21 00
E-naslov: info@psih-klinika.si

Program NIJZ MIRA
Nacionalni program duševnega zdravja
T: 01 24 41 400
E-naslov: mira@nijz.si

Društvo MUZA
Svetovalnica za motnje hranjenja
T: 01 425 03 38
E-naslov: Svetovalnica.muza@gmail.com

Svetovalnica za motnje hranjenja INTROSPEKTA
T: 040 202 695
E-naslov: info@introspekta.si

Skupnost OA, Anonimni prekomerni jedci
T: 031 329 204
E-naslov: Oa.slovenija@gmail.com

Zavod BALANCE
Center za psihoterapijo, izobraževanje in Bownovo terapijo
T: 030 608 997
E-naslov: info@zavodbalance.si

SVETOVALNI SVET za življenje brez motenj hranjenja
T: 068 648 695
E-naslov: info@svetovalni-svet.si

Tjaša Črnigoj, Ena Kurtalić, , Tijana Todorović

Rok Kravanj, Judita Polak, Ciril Roblek, Staša Popovič,
Dominik Vodopivec, Suzana Krevh, Živa Selan

Vsaka zgodba o ženskem telesu je gesta sestrstva

Anja Novak - Anjuta je leta 2020 ustvarila performans *Moje telo, moja kletka*, v katerem je ves čas dosledno molčala. To je bil en bolj nenavadnih performansov, kar sem jih videla. Ne samo zaradi neobičajne teme, ampak ker – to sem dojela šele kasneje – tudi sama še nisem bila takrat dovolj opremljena z aparatom opazovanja, na katerega bi se lahko zares zanesla. In zakaj nisem bila opremljena? Odgovor mi je z leti postal zelo jasen, še bolj pa logičen. Ker se je takrat (da, četudi samo šest let nazaj) slovenska uprizoritvena scena še vedno izogibala kompleksnim (ne le stereotipno obarvanim) vsebinam in reprezentacijam nenormativnosti – v najširšem pomenu. Nenormativnim telesom, identitetam, orientacijam, življenjskim slogom, razmerjem, razrednim pozicijam. Nelagodje, ki se je med omenjenim performansom prikradlo v občinstvo, ni izhajalo le iz družbeno »nelagodne« teme avtorice, ki je brez zadržkov in sramu osvetlila svoj boj z anoreksijo, ampak ker občinstvo, prav zaradi pomanjkanja tovrstnih tematik na odru, ni točno vedelo, kam s pogledom, kam z emocijami, kam s krivdo, kam s (so)odgovornostjo. Telo in »nemi« tekst telesa Anje Novak - Anjute sta takrat uprizarjala pokrajine nepoznanega in na neki način tudi nedotakljivega. Detabuizirala je samo sebe, odločno in brez rezerve, in pri tem strmela v nas, da bi v naših pogledih uzrla sebe z drug(ačne) perspektive in da bi vsi skupaj dojeli, kako zelo kompleksno je človeško telo. Zapleten odnos do

lastnega telesa je nenehna borba že na individualni ravni, premik k ideji, da bi o tem spregovorili drugemu, je morda ultimativni dvoboj. Manifestacijo lastne stiske takrat Anja Novak - Anjuta ni posredovala skozi svoje besede – te bi glede na kontekst učinkovale zgolj kot povrhnjica bistva in resnice –, temveč jih je premestila v govorico oziroma *zvokovje* objektov, hrane in kosti. Neizrekljivost in neopisljivost sta se preslikali v (odrski) jezik, ki posega v pred-verbalno in napne protislovno razmerje nebesedne komunikacije kot tiste oblike kanaliziranja, ki je najbolj pomensko zanesljiva, a najmanj ulovljiva. V prvem planu je bilo zato ves čas telo. Ker telo ne more in ne zna lagati. Hkrati pa hoče povedati. Zdrsemo v tisto ozko razpoko *descartovskega* vprašanja, kako človeka ločiti od njegovega telesa, kje se konča osebnost in začne telo, kdo/kaj je podaljšek koga/česa. Psihološka motnja, ki se zajeda v obliko telesa. Močnejša je motnja, manj je telesa. To je bil performans,

ki je uprizarjal stanje in ne dogajanje, emocije in ne trditve, problem in ne rešitev. To ni bila terapija in ne razrešitev, to je bil morda šele začetek, to je bil le poskus.

Približno pet let kasneje Anja Novak - Anjuta napiše dramo *Tekst telesa*. In zazdi se, da telo, ki je prej načelno molčalo, zdaj načelno spregovori. Spregovori v imenu sebe, teatra, družbe in sveta. Spregovori v jeziku, ki je sorazmerno z globoko poetičnostjo že tudi neizprosno surov. V zgodbi, ki bi lahko bila njena, a hkrati morda tudi ne, že zato, ker je to zgodba njenega telesa, ona pa je kvečjemu tekst (posrednica) tega telesa. Zažre se v lastno meso ranljivosti, intime, v tolmane bolečine in obenem neskončne inspiracije, ki jo njene rane prinašajo in se z njo hranijo, inspiracija pa vzporedno z njimi nazaj. *Tekst telesa* je besedilno telo, ki v izrazju in tematikah zareže v svoje najmehkejše tkivo, nož porine zelo globoko, ga še nekajkrat obrne, in »rezultat« porine nam pred obraz. Ne le

avtorica, mi vsi se bomo, ker je zadnji čas, sistematično in konsistentno zazrli v bolečine, rane, krivice in nemoč, ki so jih nekoč in jih še vedno ženske čutimo in živimo na svojih lastnih telesih. Vsak dan znova. Vsaka zgodba, ki jo pove in zapiše ženska (lahko tudi rečemo telo ženske/ žensko telo), je pravzaprav zgodba o patriarhatu. Najprej je zgodba o patriarhatu in šele potem o emancipaciji ali feminizmu. Poškodbe ženskih teles so poškodbe, ki jih je vanje – s takšnim ali drugačnim nasiljem – vrezal patriarhat. Zato je vsaka zasebna ali javna zgodba, ki jo ženska pove in zaupa nekemu, tudi prvi korak k sestrstvu (*sisterhood*). Po eni strani lahko rečemo, da so tri generacijske linije žensk v *Tekstu telesa* izjemno specifične in personalne, ves čas tudi odmerjeno prepojene z *morebitnimi* sunki avtobiografije, a na drugi strani so to zgodbe žensk kot takih. Izkušnje, ki se valijo skozi stoletja in jih je avtorica tokrat z vso odgovornostjo in senzibilnostjo prenesla

v strukturo avtorsko prepoznavne drame. Torej ekskluzivnost vsebin v dramati je do določene mere le navidezna (a ne v slabem smislu), saj kolikor bi posamični prizori in odnosi v njej lahko bili konkretni in unikatni, so hkrati že svojevrstni prototipi in parafraze zgodovinskih bivanjskih shem žensk – njihovih teles. Prav v tej točki se *Tekst telesa* nagne v eno svojih ključnih »etičnih« kvalit, saj spiše in nato uprizori gesto sestrstva, ki se kaže v tem, da se izrinjene in »osramočene« tematike z vso silo, suverenostjo in pogumom zavihtijo v javni prostor. Potenciali sestrstva so ena najbolj spregledanih in zamujenih priložnosti (a še je čas!), kjer bi se ženske v zavezništvu lahko povezale, a nas premoč patriarhata nenehno zvezuje in nam spodmika tla pod nogami. bell hooks, izvrstna feministična teoretičarka, je že pred desetletji zelo natančno secirala oblike in možnosti sestrstva, ki je predstavljalo izhod iz zapora patriarhata in

ponotranjenega seksizma, in kot zapiše »vse smo iz prve roke vedele, da nas je patriarhalno mišljenje kot ženske socializiralo tako, da smo se imele za manjvredne od moških, da smo vedno in zgolj tekmovala druga z drugo za patriarhalno odobravanje in da smo druga na drugo gledale z ljubosumjem, strahom in sovraštvom. Zaradi seksističnega mišljenja smo se brezčutno obsojale in kaznovale. S feminističnim mišljenjem smo se odvadile ženskega sovraštva do sebe. Lahko smo se osvobodile vpliva patriarhalnega mišljenja na svojo zavest. [...]

Feministično gibanje je ustvarilo kontekst za vezi med ženskami. Nismo se povezovale proti moškim, povezovale smo se, da bi zaščitile interese, ki jih imamo kot ženske. [...]

Vezi med ženskami v patriarhatu niso bile možne; bile so dejanje izdaje« (14–15). Feministično sestrstvo namreč izvira iz skupne zavezanosti boju proti patriarhalni nepravilnosti,

ne glede na obliko te nepravilnosti. Koliko dvomov, osamljenosti in stisk bi nam bilo prihranjenih, če bi se že prej in bolj temeljito začele pogovarjati o svoji odnosih do lastnih teles – ne glede na to, ali so konvencionalna, zdrava ali pa nenormativna, bolna, poškodovana. Saj pogovarjale bi se že, pa nas je bilo sram. Ker patriarhat in kapitalizem delujeta na pogon sramu in negotovosti, nič novega. A očitno še kako trdovratnega. Ko beremo dramo *Tekst telesa*, se v njej ožarčijo vsi naši (skriti) svetovi, življenja naših mam, babic in prednic, ki so šle čez pekel telesnih zlorab in nasilja – povsem normaliziranega in avtomatsko vpisanega v kulturo bivanja. Najprej se nam zazdi, da so bile one morda bolj konservativne, podrejene, cenzurirane – do določene mere zagotovo, a takoj zatem se vprašajmo: kdaj ste nazadnje ali sploh slišale žensko srednje ali starejše generacije govoriti o menstruaciji, menopavzi, splavu, o spolnih nadlegovanjih tekom življenja,

partnerski prevaranosti, poniževanju na delovnem mestu, permanentnih pripombah na račun izgleda? Zgodovina ni stvar preteklosti, ampak vedno, vedno v resnici odtенок sedanjosti.

Tekst telesa je sestavljen iz okostja nasilja, drama nas pelje čez strmine in prepade nešteti nians nasilja – od strukturnega in kolektivnega do intimnega, psihičnega, verbalnega. In kar je najbolj žalostno in tragično: samo-nasilja.

Samo-nasilje, ki se ne kaže le v obliki siceršnjega priložnostnega samopoškodovanja, ampak se je zajedlo v obliko materinske grobosti, babičinega molka, dekličinega prezira do sebe. Samo-nasilje kot stanje, drža, kruta politika lastne eksistence. Izjemno političen je tudi vnos kompleksnosti tematike splava, ki se podtalno vije med mamo in deklico in pri tem sega

od konkretnosti do izjemne ontološkosti. Tudi bell hooks je bila pri tem osupljivo iskrena, ko je zapisala »mnoge med nami smo bile nenačrtovani otroci nadarjenih, ustvarjalnih žensk, ki so jim nenačrtovane in nezaželene nosečnosti spremenile življenje; bile smo priča njihovi zagrenjenosti in jezi ter razočaranju nad svojo življenjsko usodo« (26). Drama *Tekst telesa* je polna sočnih in direktnih dialogov in poetičnih replik, direktnih naslavljanj, a v sami esenci pravzaprav govori o molku. O prikitem in zamolčanem, o njunih posledicah, ki se v toku ritma vsakdanjosti nevidno zažirajo v naše odnose, dokler na neki točki ne eksplodirajo, če ne kot verbalni izbruh – pa kot bolezen. »In bolezen je le zdrav odziv na bolno okolje« je referenca v drami, drobna opomba, ki pa pravzaprav zaobjame celoten eliksir njene dramaturgije. Bolno telo pa ni le telo, ki je anoreksično, rakasto, razparano, izmučeno, je tudi telo, ki je vsak dan znova podvrženo seksualizaciji in objektivizaciji, ki mora nenehno paziti na svojo

optimalnost, vsečnost, prilagodljivost (in pri tem porabi enormno količino časa in energije), ki mora poslušati neprimerne (a normalizirane) opazke, ponižujoče pripombe, neznosno »tipojasnovanje« (*mansplaining*). To je moje in tvoje telo. In prej, ko si to medsebojno priznava, prej bova manj osamljeni, prej bo svet malo manj bolel. Ne bova ga rešili in spremenili, a morda nama bo v vzajemnosti uspelo, da se nama ne zmeša. Sestrstvo je zavezništvo in v tej luči lahko razberemo tudi pisavo Anje Novak – Anjute, ki je nepopisno intimna in s tem že politična, ki razkriva nerazkrito, ki svoje izkustvene uvide preobleče tako, da postanejo tudi tvoji, moji, naši. In smo takoj malo manj same. Govoriti o naših telesih, vseh vidnih in nevidnih odtisih na njih. Tako kot to počne *Tekst telesa* na dramsko estetiziran način, obstaja tudi premosoramerna različica njega, ki se lahko preseli v naše »banalne« vsakdane in nas ob tem tudi spomni, da je »*feministično gibanje ustvarilo kontekst za vezi med*

ženskami. Nismo se povezovale proti moškim, povezovale smo se, da bi zaščitile interese, ki jih imamo kot ženske« (15). Tako imenovano feministično sestrstvo (po hooks) namreč izvira iz skupne zavezanosti boju proti patriarhalni nepravilnosti, ne glede na obliko te nepravilnosti. Pri tem pa je ključno še eno načelo, in sicer da »*še naprej uveljavljamo protiseksistično mišljenje in prakso, ki potrjujeta realnost, da ženske lahko dosežejo samouresničenje in uspeh, ne da bi druga drugo nadvladovale. In srečo imamo, da vsak dan v svojem življenju vemo, da je sestrstvo dejansko mogoče, da je sestrstvo še vedno močno«* (16). Deklica v drami ne ve, kdaj postane Telo in kdaj Telo postane Deklica. Ker vse postaja eno samo »telo telesa«. V telesu telo in v njem še eno telo in pod njim še eno in globlje spodaj še eno in tako v neskončnost. Vsaka naša tišina je novo telo v nas, vsak naš molk, vsak sram, vse to se naseljuje v nas in gradi našo lastno arhitekturo telesnega spomina. Babica – mati – deklica. Tri ženske, tri

bojevnice, vsaka v svojem prostoru in času, vsaka v borbi za razumevanjem sebe in sveta. Babica, katere telo ni bilo njena »last«, mama, ki je svoje telo predala v last nekemu drugemu, in Deklica, katere telo se je polastilo nje same.

Literatura:

bell hooks: *Feminizem je za vsakogar (Strastna politika)*. Sophia, Ljubljana, 2022.

Tekst telesa

(corpus in process)

Moj skelet skeli in se klanja!

Grumova nagrada 2023
za najboljše izvirno slovensko besedilo
na 53. Tednu slovenske drame

Ustvarjalkam in ustvarjalcem v gledališču:

To je beseda, ki je meso na papirju, ampak zgolj skelet na odru. Tam ste vi meso in kri.

Feel free

to walk and fly.

I. Mrtvaški ples

TELO:

Jaz sem Telo.

Tukaj sem, pred vami.

In počasi kolapsiram.

Padam dol na tla in si mislim: Koji kurac?

Zakaj pa zdaj?

Danes je vendar moj veliki večer.

Padam.

Sesedam se kot dvojčka enajstega septembra.

Vse to traja milijon let.

Tako da jasno in natančno vidimo, kako živčni signali nehajo potovati.

Vidimo srce, ki se sprosti v mehko blazinico in ne utripne več.

Vidimo kri, ki izgubi zalet, kot bi turbine ugasnili.

Vidimo mišice, ki postanejo kot hrenovke. Ali puding.

Vidimo strukturo kožnih celic dehidriranih, suhih kot nevadska tla.

– Je bil enkrat nek dokumentarec o Nevadi, zato vem, kako to izgleda. –

Vidimo close up kosti, naluknjanih, prerešetanih kot povojne stavbe v Sarajevu.

Vse to traja.

Vidimo dinosavre, ki umirajo.

Milijoni let.

Vidimo lase, ki zaplapolajo, se dvignejo, ko se jaz pogrezam.

Lasje so maska.

Milijoni let.

Vidimo križarske vojne in vidimo, kako Homo erectus prvič speče mamuta na ognju.

Milijoni let.

Vam rečem.

Vidimo veke, ki padejo kot zavese v gledališču.

PTIČICA:

A lahko to probamo, če smo v gledališču?

In če so zavese take vrste?

Prosim, prosim, prosim.

Telo bo našlo pot, Telo se vedno splazi skozi.

TELO:

Pridem.

Se ustavim.

Padem.

Zdaj, ko me vsi gledate.

Poslušate.

In čakate.

Navijate in pričakujete.

Mogoče eni mal pritiskate.

V glavnem pa si vsi obetate.

Kako bom recimo končno povedalo svojo zgodbo.

Kako bom recimo končno osmislilo svojo nesmiselno bolezen.

Prišli ste slišat mojo zgodbo!

Na ta moj čudoviti večer.

Jaz pa se končujem.

PTIČICA:

Al se mi zdi al se res voja drama?

PTIČKI:

Njama, njama, njama.

TELO:

Hotelo sem povedat enourni monolog, zgodbico, na rampi, dobit aplavz, mogoče rožico, in it pod tuš.

Zdaj pa padam dol.

In vam ne morem več pobegniti.
In ne morem vas poslat domov.
In vi si mislite:
Obèt obéta.
Hura.
Predstavo.
Plačali smo za monodramo, morda se nam obeta skok v
performativo.

PTIČICA:
Torej smo v gledališču?
Ali kje smo?
Na papirju?
Papirnata pernata življenja.
In kdaj smo?
Zdaj smo?

TELO:
Zdaj.
Na božični večer.
Na novoletni večer.
Na čisto navaden prost večer.
Na čisto poseben moj večer.

PTIČICA:
Morda pa smo na matineji in je jutro.
Čisto posebno ali pa navadno jutro.
Jutro, preden greš k prvemu svetemu obhajilu.
Ali pa poročno jutro.
Kdo bi vedel.

DEKLICA:
Tudi jaz sem tu.
Na božični večer.
Na novoletni večer.
Na maturantski večer.
Na en čisto navaden prost večer.

Na poročno jutro.
Ali pa na jutro svete birme.
Telo pa pada.
Kolapsira.
In si misli koji kurac.
In tud jaz si mislim koji kurac.
Zakaj pa zdaj.
To je moje življenje.
Življenje moje.
In to je tudi moj večer.
In moje jutro.
Telo, in ti si moje.
Kar koli že počneš.
Sovražim to, kar zdaj počneš!
Nehaj to počet!
Nehaj kolapsirat.

TELO:
Nimam več izbire.
Tukaj sem.
Končno ne počnem ničesar več.
In vi še kar gledate.
In vi še kar navijate.
In pričakujete.
To zgodbo ali pa celo mogoče dramo in performans.
In ne veste.
Ali bom umrlo ali ne.
In ne vemo.
Ali bom umrlo ali ne.

PTIČKI (*zbor siničk, vrabčkov, kosov, taščic na pomladni veji*):
Čiv, čiv, čiv, še sem živ!
Kako lepo je plesat, plesat, plesat, plesat!

FRESKA MRTVAŠKI PLES V HRASTOVLJAH:
Kako lepo je plesat, plesat, plesat.

II. Zakaj?

DEKLICA:
Zakaj si me rodila?

MAMA:
Tako se je zgodilo.

DEKLICA:
Kaj se je zgodilo?

MAMA:
Rojstvo.

DEKLICA:
Kam greš?

MAMA:
Grem.

DEKLICA:
A sva končali?

MAMA:
Nimam časa. Njiva čaka.

DEKLICA:
Jaz tudi čakam.

MAMA:
Nehaj čakati in pospravi lonce.
Sami se ne bodo.

DEKLICA:
Zakaj pa oči enkrat ne pospravi po kosilu?

MAMA:
Zakaj pa sonce zjutraj ne zahaja?

DEKLICA:
Kaj pa sonce ve, kaj dela.

MAMA:
Zakaj pa je vse treba vedet?

DEKLICA:
Rada bi vedela, kdo ti sploh si?

MAMA:
Moja stvar, kdo sem jaz.
Je lahko vsaj nekaj moja stvar
ali mi morate vse vzeti.

DEKLICA:
Kaj pa sem ti jaz vzela?

MAMA:
Jebemti! Sovražim to službo.
Vse me boli od prenašanja paketov gor in dol.
Dej se ti stegni po škarje na omari.

DEKLICA:
A te zmasiram?

MAMA:
Nimam časa zdaj in itak ne pomaga.

DEKLICA:
Živiš s tem svojim telesom vsak dan.
In se mi zdi, da ga ne poznaš zares.

TELO:
Razen krčnih žil, bolečin v nogah, ogrcev in dlak.

MAMA:
In štrlečih ušes.

DEKLICA:
Nimaš štrlečih ušes.

MAMA:
Imam in tudi ti jih maš.

DEKLICA:
Ko sem ti enkrat rekla, da mi govoriš o svojem telesu ...

MAMA:
Nisem imela kaj povedat!
Ko me vprašaš kaj drugega.
Tudi nimam kaj povedat.

Kako si to pomila, še zmeri se vse gor drži.
Pusti, bom jaz.

DEKLICA:
Sori, ni šlo dol očitno.

MAMA:
Jaz sem svoje telo.
Ampak o svojem telesu govorim kot o neznancu.
Ti pa si telo mojega telesa. Ti si telo tega neznanca.
Evo.

PTIČICA (zborovodja) in PTIČKI:
Telo
Telo
Telo

Um na primer reče:

Dobro sem.

Medtem, ko telo kriči:

Prosim, prosim, prosim, ne zmorem več, prosim, prosim, prosim, nekdo!

ali pa:

Jebite se vsi!

ali pa:

Lahko počnem, kar hočem!

ali pa:

Pustite me pri miru!

ali pa:

Ljubite me, prosim.

ali pa:

Pustite me pri miru in ljubite me, prosim!

Um pa na primer reče:

Še zmeri sem dobro. Dobro sem. Jaz sem kul.

in telesu se strga.

ČIV, ČIV, ČIV.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Telo, ki pripoveduje, je dekličino telo in pravzaprav molči.

TELO:

V resnici pripovedujem s svojimi ostrimi členki, s svojimi
izklesanimi rebri,
s svojim želodcem, na katerem cvetijo rdeče rane,
pripovedujem s svojimi uničenimi jetri,
pripovedujem s svojo postavo na dveh zobotrebcih, s svojimi
izpadajočimi lasmi,
s smrtjo v očeh, s suhimi ustnicami, s papirnato kožo,
udrtimi ličnicami, oguljenimi ritnicami.
Pripovedujem, zgodbe in predzgodbe, postavljam meje, se
jezim in tko.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Ona pa.

Telo je vudu lutka deklice.

Ne, pardon, telo je medij deklice.

Kot nekakšen radio ali blog ali vlog ali tv chanell ali knjiga ali
dokumentarec.

Samo da ona tega verjetno ne ve.

Mogoče je neumna.

Mogoče pa.

To telo je v tem trenutku, po srednjeevropskih standardih in širše, bolno
telo.

Natančneje.

To telo je v tem trenutku anoreksično telo.

TELO:

To telo, to sem jaz.

PTIČKI:

To telo, to so ptički, zazidani v stene. Čiv!

DEKLICA:

Zakaj sta se poročila, če se videt ne moreta?

TELO:

In vse to slišim.

In vse to vidim.

MAMA:

Tako se je pač zgodilo.

To, da se videt ne moreva, mislim.

Prišlo je kasneje.

Bom jaz pomila, pusti.

DEKLICA:

Kaj, hejtanje?

MAMA:

Sovraštvo, ja.

TELO:

Rodilo sem se na nek poletni dan.

To dekličino telo.

Ki takrat še nisem bilo anoreksično telo.

Bil je eden takih dni, ko nisi mogel jest drugega kot lubenice,
ker je bilo tako soparno.

Ko so s skalpelom raztrgali trebuh, v katerem sem raslo, je
zunaj že harala nevihta.

Rodilo sem se na nek poletni dan, na isti dan kot deklica.

PTIČICA:

To telo, ki se je poleg deklice rodilo na ta nek poletni dan

– morda je bil to prvi poletni dan ali pa tudi ne –,
je v slovenskem jeziku srednjega spola.

TELO:

Tako kot sonce.

To je lepo.

Ker bi lahko kdo mislil, da se piše o rojstvu sonca, če je že
govor o poletju.

Ampak ni se rodilo sonce.

Ker sonca ne prihajajo iz razparanih trebuhov, razen v
pesniških zbirkah.

To telo, ki ni sonce, to sem jaz.

DEKLICA:

A si me že lela, ko sem bla v trebuhu?

MATERNICA:

V maternici.

PTIČICA:

Saj maternica je v trebuhu.

MAMA:

Ne vem. Bala sem se te.

DEKLICA:

Fetusa?

MATERNICA:

V resnici fetusi res izgledajo dokaj strašno.

PTIČKI:

Kot mali oskubljeni slepi rozasti ptički, čiv, čiv!

MAMA:

Kako naj bi telo, ki še samo sebe ne zna sprejet, sprejelo
drugo telo?

TELO:

Fetus vse čuti.

PTIČKI:

A veš kao.

MATERNICA:

Fetus te dobesedno žre.

MAMA:

Telo, ki ve, da zaradi tega novega telesa ne bo nikoli več
enako?

DEKLICA:

Kako te je lahko strah fetusa?

MATERNICA:

Fetus pride iz grške besede *zasaditi*.

MAMA:

Nože.

DEKLICA:

Kaj?

MAMA:

Nože še.

Nože pomij sama.

DEKLICA:

Aha, ja, bom.

MAMA:

No, če bi bil res samo fetus ...

DEKLICA:

Ja kaj pa je kot samo en fetus?

MATERNICA:

Fetus, ki raste in raste kot glive kvasovke ali rak.

MAMA:

Ne vem.

Človek.

Neznanec.

Še eden.

Neznanec v neznancu.

Življenje, ki ni tvoje, a ga nosiš in si zanj odgovoren.

Dojenček.

DEKLICA:

No, kako te je lahko strah dojenčka?

MAMA:

To se vsem dogaja.

More, fantazije, panični napadi.

Ampak se o tem ne govori.

Mi je rekla mama:

To se vsem dogaja, ampak se o tem ne govori.

In nisva o tem nikoli govorili.

Ker dobre mame o tem ne govorijo.

To se vsem dogaja.

Rečeš: *nosečnost je največji blagoslov.*

Na wc-ju pa se zbruháš, točiš bridke suze in gledaš v ploščico pred sabo.

Mlada, pred poroko, podivjana.

Veš, da se odštevajo minute do dneva, po katerem nekaj let ne boš zares veliko spala, ne boš več sama mogla na Karibe, ne boš živela več spontano tega, kar ti paše, 24 skozi 7 bruha in mleko in zmiksani korenčki in igrače vsepovsod. Veselo pucaš drek po kuhni, dnevni, spalnici. Življenje se ustavi in obenem podivja.

Se zjočeš.

Ker ne veš.

Kaj te res čaka.

Blagoslov.

Ostaneš sama.

Obdana s hordo staršev, partnerjev, prijateljskih nasvetov, ampak sama.

Zadeta od hormonov, ampak sama.

Bala sem se te.

Še bolj kot svojega telesa.

TELO:

Čeprav nisem sonce.

Vse vidim.

Vse slišim.

Vse čutim.

DEKLICA:

A sem zato zbolela?

MAMA:

Sem ti rekla.

To se vsem dogaja.

Potemtakem, draga moja, bi vsi fetusi zboleli.

PTIČKI:

Čiv, čiv, čiv, pri morju je stala, pleničke je prala pa joške kazala!

PTIČICA:

Zdaj se znajdemo v rjavem fordu šestindvajset let pred tem pogovorom.

PTIČKI (unisono):
Osemdeseta in Blondie, AC/DC in Riblja čorba, riblja čorba dobre ribe!

TELO:
Tam sta dve zdravi mladi telesi, ki ljubita drugo drugo.
Žensko in moško.
V njunih udih je tekst dveh zgodb, ki se ne poznata.

PTIČICA:
In se jima ni treba poznat zato, da bi se lahko prvič ljubili v rjavem fordu.

TELO:
Nikoli več se ne bosta tako ljubili, kot sta se v rjavem fordu.
Brez kondoma.
Brez besed.
Brez spomina.
Samo s telesom.
Dve telesi se grabita, se jahata, se ližeta, se zližeta, se
izlivata, fukata, snujeta,
kiparita neko tretje telo.

PTIČICA:
In niti najmanjšega pojma nimata o tem, da bo to tretje telo nekoč reklo
Jebite se vsi!

TELO:
To telo, to sem jaz.

PTIČKI:
Jebi, jebi, jebite se, čiv, jaz se bom ubil!

TELO:
Kako lahko iz takšnega fuka izide telo, ki bo mrtvec med
živimi?
Da se razumemo, v prvi vrsti ti dve telesi, ki se ljubita,

nimata niti najmanjšega pojma o tem,
da se bo neko tretje telo sploh zgodilo.

DEKLICA:
Kaj šele, da bi pomislili na to, da bo to tretje telo dekllica in da
bo to telo sovražila.

TELO:
To telo, to sem jaz.

DEKLICA:
To telo, to si ti.
Ampak to telo, to sem jaz.

TELO:
In to telo, ki si jaz, to so one in oni.

PTIČKI:
Čiv, čiv! Zjutraj hodi po štirih, opoldne po dveh, zvečer po treh! Ni človek,
ne, ni človek, ne, telo je! Telo je telo! Je telo, ni človek telo, telo ni
človek. Ali pa je človek zato, ker je telo. Ali pa je človek zato, ker nima
kril.

DEKLICA:
Zakaj nisi naredila splava?

PTIČKI:
Tristo kosmatih vulvic, zdaj pa bo! Drama!

MAMA:
Že tako ali tako me je bilo sram.
Komaj sva se poznala in nisva bila poročena.

DEKLICA:
Sej potem sta se z mano v trebuhu ekspresno poročila?

MAMA:
Kaj bi pa ti naredila?

DEKLICA:
Zakaj nisi naredila splava?

MAMA:
Dobre mame ne razmišljajo o splavih.

DEKLICA:
Ti si dobra mama?

MAMA:
A greš z mano ven na njivo?

DEKLICA:
Grem.

MAMA:
Škornje obuj, blatno je.

DEKLICA:
Jaz ne bom imela otrok.

MAMA:
Ne morem več poslušat o teh splavih.

DEKLICA:
Seveda ne, ker si dobra mama.

MAMA:
Mene bi blo sram.

DEKLICA:
Česa?

MAMA:
Tega, da bi fentala otroka.

DEKLICA:
Fetus, misliš.

MAMA:
Še vile vzemi, morava prekopat gredo.

DEKLICA:
Pred kom bi te blo sram?

MAMA:
Pred tabo.

DEKLICA:
Sej me ne bi blo.

PTIČKI:
Mali oskubljeni slepi ptiček, mali oskubljeni slepi ptiček.

MAMA:
Pred sabo.
Pred mamo.
Pred fotrom.
Pred bogom.
Pred vsakim otrokom, ki bi ga srečala.
Sram.
Pa kaj ti to razlagam!

DEKLICA:
Sram al strah?

MAMA:
Sram!
Strah me je blo potem, ko si ostala v trebuhu.
A greva?

TELO:
Splav niti najmanj ni tema tega teksta.

PTIČKI:
To je tekst telesa!

TELO:
To je moj tekst.
Splav je le nekaj, kar je v zraku, med besedami ali med
vrsticami.

Vrstica
Vrstica
Vrstica

PTIČKI:
Ali med ptički! V zraku!
Pospravljeni trebuhu, pospravljeni v predale, pometeni pod preproge.

PTIČICA:
Namesto splava lepa cvetlična greda, predpasnik in peskovnik.
Splava ni na zemlji. Vedno je ves čas nekje v zraku.

PTIČKI:
Kot ptički!

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Kot poljski mak kuka ven v zrak iz enakomerno pobarvanih nasadov
pšenice.
Rodovitna poljska pšenica in vmes madeži rdeče krvi.

TELO:
Ta splav, to bi lahko bilo jaz.

DEKLICA:
Ta splav, to bi lahko bila jaz.

BABICA:
Ta splav, to bi lahko bil on.

III. Babice pa že ne bom pustila kar tako umret samo zato ker je prišlo do tega da je stara gluha in ne ve in ne ve in ne ve ne ve ne ve ne ve kaj govori

DEKLICA:
Babica, kako zelo sem ti podobna na teh slikah, glej.

BABICA:
Tu sem bla osemnajst stara. Dva meseca po tem sem bla noseča.

DEKLICA:
Enaka stopala imava. Sem enkrat gledala najine bose noge.

BABICA:
Joj, ti maš mlade noge, moje so vse krevlaste. Pa škripajo kot tale postla.

DEKLICA:
Ampak so enake.

BABICA:
Cela sem krevlasta pa luknjasta ko sir in stara, najboljše, da bi umrla.

DEKLICA:
Kaj govoriš, babi, ne seri, moraš še mojo poroko počakat.

BABICA:
Eh, če bom tvojo poroko čakala, bom res prej umrla. A ti je prav pižama, lahko jo obdržiš.

DEKLICA:
Sej nisem sto let stara, ampak šestindvajset, pa fanta mam.

BABICA:
Sem brala v Slovenskih novicah, da se je Stane Tomazin poročil.

PTIČICA:
Stane Tomazin, čeden poznati jugoslovanski umjetnik; glumac i performer, gledališki biser, res za zaljubit se.

PTIČKI:
In za oženit.

DEKLICA:
Babica, a si imela ti tud take male prsi, ko si bla mlada?

BABICA:
Ne, ker nisem bla tko kumrna kot ti.

PTIČKI:
Ne laže pa ne Cicibaba!

BABICA:
No, ja. Sem mela.

DEKLICA:
Babica, kako je blo rodit mojega očija?

PTIČKI:
Čri, čri, čri.

DEKLICA:
Oprosti, sej ti ni treba ...

BABICA:
Ta splav, to bi lahko bil on.

PTIČKI
Čiv, čiv, čiv!

BABICA:
Moje telo ni bilo nikoli moje telo.
A veš.
Ne veš.

DEKLICA:
Ne vem, kaj misliš, babi.

BABICA:
Ko sem bla otrok, so bli moji udi na razpolago delu in kmetiji
in različnim naročjem, v katera so si me podajali ljudje,
večinoma moški. Nič čudnega ni blo, če je komu stopil.
A veš.
Veš.

Sploh pa takrat še nisem razumela tega, kaj pomeni živeti v
telesu.

TELO:
Ker to pomeni kaj, draga žena?

BABICA:
Se mi zdi, da vem. Sem brala o tem v Slovenskih novicah.

PTIČKI:
Senzacionalno!

DEKLICA:
Go on, babica.

BABICA:
Kaj?

DEKLICA:
Nadaljuj.

BABICA:
Ko sem se ga malo zavedela tega mojega telesa,
je že postalo last moškega, ki mi je vzel moje
dostojanstvo. No. Po domače junfer.
To *dostojanstvo* sem si dobila nazaj samo tako, da sem
se izročila v last drugemu moškemu. Junfer je ostal,
kjer je ostal. Sem se dala v last. V zakonsko last.
Pogodba, štampelj in podpis, urad, župan in župnik
pa še bohpožegnaj.
Potem so mi moje telo vzeli moji otroci.
Raztegnili so mi vagino, po domače češpljo, razširili
boke, mi napolnili prsi, zmešali glavo, kožo in ritem
spanja s hormoni, poporodna depresija je trajala
skoraj dvanajst let, ker sem imela enega za drugim
pet otrok.

DEKLICA:
Od kod poznaš besedno zvezo »poporodna depresija«,
babica?

BABICA:
Ja kaj, Slovenske novice!
Pa Večer, Sobotna priloga, New York Times,
Cosmopolitan, National Geographic, Le monde,
revija Maska ...

DEKLICA:
Teга ti pa ne verjamem.

BABICA:
Verjemi ti, kar hočeš. Ne verjemi pa svojim predsodkom.

DEKLICA:
Babica, oprost, New York Times je v angleščini, ti pa prej nisi razumela, kaj pomeni »go on«.

BABICA:
A hočeš, da ti kej povem in se artikuliram, al hočeš, da ostanem do groba groba primitivna kmečka žena, emocionalni invalid, stara, gluha in ne ve, kaj govori?

DEKLICA:
Oprost, nisem hotla imet predsodkov do tebe.

BABICA:
In nisem jaz nobena boomerka.

DEKLICA:
Babica, ker lik si ti, haha!

BABICA:
Ja, jaz sem lik!

DEKLICA:
Kako te mam rada!

BABICA:
Romboid! Ker že bolj postrani hodim.

DEKLICA:
Geometrijski liki in telesa! Moja najljubša snov!

BABICA:
Poporodna depresija torej. Izgubila sem na vsakega od njih dva zoba in pol, lasje so mi izpadali, trebuh se mi je povetil, bila sem vedno bolj utrujena, vedno več sem kuhala, vedno manj sem jedla, ker so morali jest oni, vedno več pomivala, šivala in prala. Gate, gate, štumfi, gate, štumfi, srajce, hlače, gate. Vedno več sem goljufala in nisem sploh več likala.

PTIČKI:
Če bi bil slavček, bi živel kot slavček. Če bi bil labod, bi živel kot labod.
Čiv!¹

BABICA:
Vedno manj sem jokala.
Na koncu sem se odločila.
Izročila bom telo in se od njega poslovila.
Postrigla sem lase, cunj tko al tko ni blo veliko, mejkap v naši hiši ni obstajal, urejat sem začela druge, sebe le preživljala, repa, zelje, repa, zelje, ljubila se že leta nisem več.
Komaj čakam, da izročim to svoje preprodano stisnjeno telo še Bogu.
Kako sem se zmečkala.

Moje utrujene zelene oči,
moja pokvarjena ušesa,
moja tenka usta,
moje razklano srce,
sebe popolnoma celo.

Ker sem tvoja last in posest.

Amen.

---

¹ Je rekel Epiktet.

DEKLICA:
A to je bilo zdaj namesto Svetega angela za lahko noč?

PTIČKI:
Človek so Delfi. Delfinčki, delfinčki! Delfi so zazidani ptički!

BABICA:
Bila sem si lepa.
A veš.
Veš.

PTIČICA:
Lepota je strašna sila. Je rekel Gibran.

BABICA:
Ampak za tako kratke trenutke, da se jih živo spomnim.
Recimo na tisti trgatvi. Kako sem si bla lepa. Takrat sem prvič in zadnjič začutila – po domače – svojo češpljo, ampak naj končno rečem tako, kot sama hočem in kot se govori v strastnih filmih na TV-ju: svojo pičko.

DEKLICA:
Kakšne filme ti to gledaš, babica?

BABICA:
Mrcvarila sem jo tud sama, ampak z njim je blo pa oh ... Bla sem pač zaljubljena! Takrat na tej trgatvi tvoja babi ni imela spodnjih hlačk. Imela je rdečerjavo krilo, mehko belo bluzo in roke sladkaste od grozdja. Tudi on je bil ves lep in trd. Takrat sem prvič in zadnjič z užitkom prijela to no, kurac, ja. Prilegal se je vame. Pokusila sem kri, ko mi je natrgal, kako se temu reče, deviško kožico in sem se potipala tam spodaj.

PTIČICA:
Ponekod saka saka mož ubije ženo, če na poročno noč ne zakrvavi.

PTIČKI:
Šivala je deklica himen, oj, himen rdeč je kot kri.

BABICA:
Moja kri nikoli prej in nikoli več kasneje ni bila tako prekleto sladka. Grozdje!

PTIČICA:
Včasih himen saka saka ne zakrvavi, kljub temu da je nevesta še devica.

PTIČKI:
Himna himna ne zadoni!
Nevesta vseeno v krvi leži.

BABICA:
Ta večer je obetal, da bo moje telo postalo karafa polna soka grozdnih jagod.

PTIČICA:
Ime daje stvari pomen *deviška kožica*.
Moški so dali stvarim imena *deviška kožica*.
Ni to, kar se zdi *deviška kožica*.

PTIČKI:
Mrtva Jožica.

BABICA:
Ta večer je obetal, da bo moje telo postalo eno čudovito gnezdo.

PTIČKI:
Čiv, čiv, čiv!

BABICA:
Pa ne samo otrok. Gnezdila bi sama jaz v sebi. Ta večer je obetal, da bom v sebi našla dom. Glej, ptica je na oknu!

DEKLICA:

O, pa res!

PTIČICA:

Nevidne šibke stene so med nami.

BABICA:

Ko me pri devetinsedemdesetih letih vnukinja vpraša, *Babica, kako je blo rodit mojega očija*, mi spomin v milijoninki sekunde preskoči nekam drugam in se mi namesto tega, kako je blo njenega očija *rodit*, prikaže, kako je blo z njenim dedkom njenega očija *naredit*, in zardim. Kaj naj ji rečem? Da je blo rodit Isusova muka, ker sem ostala sama, in da namesto tega mislim na to, kako sem se dajala dol med brajdami? A naj ji povem, da pred njo zardevam zato, ker sem uživala. Na tisti trgatvi. Spustila sem se z vajeti. To je blo drugače. Zmagala! Za en trenutek. Potlej pa. In hkrati sem zaradi tega enega užitka trpela celi život. Verjetno bi blo drugače, če bi obstajali kondomi. Sem brala, da imajo danes tudi takšne z različnimi vonji in okusi – jaz bi izbrala vonj po zrelem in speštanem grozdju – in takšne, ki jih skorajda ne čutiš. Verjetno bi bilo drugače, če bi teti Rezki uspelo s tistim njenim kemičnim pripravkom napolnit mojo češpljo.

TELO:

Ta splav, to bi lahko bil on.

BABICA:

Uživala sem, ampak hkrati ničesar ne vem, ničesar ji ne morem povedat o ljubezni.

DEKLICA:

Babica, tukaj sem.

BABICA:

Razen tega, da naj se pazi, s kom naredi otroka, in da naj s fanti, prosim, prosim, prosim, kar počaka, in da ko bo enkrat mela moža, naj pazi, da je ne bo pretepal, ker si telo vse zapomni in na stara leta, ko maš revmo, to boli. Ko mi je še kot najstnica kdaj rekla, da je zaljubljena, nisem občutila nobene sreče, se nisem veselila zanjo, nisem skakala do stropa, kot bi si jaz sama pravzaprav želela, in to lahko storim prav zdaj, prav zdaj v tem trenutku: skočim.

PTIČKI:

Skoči, poleti!

BABICA:

Skačem! Na ta božični večer, novoletni večer, maturantski večer, čisto navaden prost večer, nisem se zmogla zavedat, kako zelo lepa je zares postala, skačem od veselja in ponosa, nisem ji zmogla reč, da je lepa, skačem do nebes, nikoli ji nisem rekla, da je lepa, rekla sem ji le, da naj se pazi, skačem!

PTIČICA:

Pazi na kosti!

PTIČKI:

Babica leti!

BABICA:

Skačem! Iz strahu bi ji najraje rekla, naj pobegne čim dlje stran od svojega razbohotenega mladega po lubenicah in marelicah in zrelem grozdju dišečega telesa. Nimam česa drugega povedat svoji vnukinji o ljubezni.

Hvalabogu nisem imela nikoli hčere, le pet sinov.

MAMA:
Jaz imam hčer.

DEKLICA:
Jaz pa imam mamo, ki ne pozna svojega telesa.

BABICA:
Jaz pa imam vnukinjo, ki ji nikoli nisem rekla, da je lepa.

DEKLICA:
Jaz pa imam očija, ki nikoli ni rekel moji mami, da je lepa.

FRESKA MRTVAŠKI PLES V HRASTOVLJAH:
Res prava družinska melodrama.

PTIČKI:
Njama, njama, njama!

MAMA:
No, kdaj pa kdaj je rekel.
Preden je prišlo do tega, da se nisva mogla več videt.

TELO:
Mogoče ti ni rekel, ker te ni več mogel videt, ker si se skrila.

DEKLICA:
Jaz pa imam očija ...

BABICA:
Ti pa imaš očija, ki mu jaz nikoli nisem rekla, da ga imam rada, ker sem mislila, da je to jasno.
Ti pa imaš očija, ki ni imel očeta in je imel le krušnega kretena, bog mu daj ves večni mir in pokoj, ki ga je na mopedku šeškal po riti vsak dan, če se je al pa se ni napil, kreten, revež, moj pokojni mož, lačen lačen nečesa, kar bi moral dobit, nekoč, že davno, že kot dete, mislim on, moj

lastnik, večni mir in pokoj, svinja in zgaran ubogi tip, kdo nas nauči se ljubit.

Ti pa imaš očija, ki se je naučil besede prasec in prasica, besednih zvez prokleta pizda, vrag te jebo, kurba grda stara in pas mater, ki se je vseh teh besed naučil v svojem lastnem domu.

Ti pa imaš očija, ki ne mara svojega telesa in telo ne mara njega.

TELO:
In jaz sem vse videlo.
Še sem tu.
Jaz sem vse slišalo.
Jaz sem čutilo šeškanje in pišanje.
Še sem tu.
Še preden sem se rodilo.

PTIČKI:
Čiv, čiv, čiv. Rodil si se s krili, zakaj se torej plaziš skozi življenje?²

DEKLICA:
Sanjala sem, kako moj oče postane končno oče in ljubi, uči te luči – bitja premajhna, svoje otroke, telesa svojega telesa, da bi znala že bitja bit. Sanjala sem, kako moj oče postane mama in prime v naročje vse, kar mu je spolzelo med prsti na tla, v predore, med špranje. Sanjala sem, kako moj oče

---

² Je rekel Rumi.

postane moj oče in me
dvigne, kot mama tigrica
zgrabi za kožo na vratu
in z mano teče, drvi,
dokler nisva na varnem,
da shodim,
da zaliževa rane.
Sanjala sem,
da se moj oče smeji.
Sanjala sem,
da me moj oče v objemu drži.
Sanjala sem,
da joče, kriči,
kot volk kliče svoj trop,
da ga reši, nahrani,
da ga stisne, ugrizne,
mu prizna, da je živ in da
mrtev še dolgo ne bo.
Sanjala sem,
da moj oče verjame.
Gledala sem, kako
zame hišo gradi,
v lastnem vinogradu
pridelal je vino
za mojo poroko.
Mene je gledal
kot svoj vinograd,
ni ga zavrgel,
čeprav ni
leta rodil,
čeprav ga
je tolkla
pozeba,
čeprav
so ga ropali,

čeprav ga je
sam zanemaril,
obupal, odšel
in se vrnil,
čeprav mu je
dajal le trpko
kislino,
čeprav je
vse prav,
kar je prav
in kar pride,
se ni mogel
soočiti,
da treba je
vedno dati
še eno
priložnost,
spoznat svojo trto,
morda rabi
neznatne reči,
majhne, drobne,
ljudem nepomembne.
In potem se rodi.
Vino.
Ne pij.
Ga.
Do pijanosti trde.
Spoštuj, ne razsipaj
z zakladi,
ki jih s tabo deli.

Sanjala sem,
da moj oče se valja
trezen po travi
z menoj.

IV. Bolezen

TELO:

Dolgo me nihče ni nič vprašal.

No ja.

Razen tega, če lahko še malo stisnem, še malo potrpi, zdržim.

Potem sem pa prišlo do sklepa, da razmislim o svojem neobstojnem obstoju.

Stalo sem na robu nekega mostu čez nespektakularno čistoničnarsko reko, nekakšna običajna lena in umazana Ljubljana, v kateri se tako ali tako ne moreš ubiti – in verjetno se ti splača metati v reko le, če res ne znaš ali ne moreš plavati –, stalo sem pač tam na robu svoje micene zavesti in razmišljalo.

Težko sem jebiga razmišljalo, ker sem bilo neskončno lačno. Hecno, kako se zdi, da želodec vleče skupaj, kadar je v resnici prazen in prostran.

Ko ga potem dovolj dolgo vleče skupaj, se skrči kot volna, oprana na devetdeset v pralnem stroju.

V trebuhu imam trebušno zver, ki kriči in poje *bluesy punk*, hoče hrane.

Zakaj se ni raje rodilo sonce namesto mene?

FRESKA MRTVAŠKI PLES:

Anoreksija je smrtno nevarna bolezen z najvišjo stopnjo smrtnosti med psihiatričnimi diagnozami.

PTIČKI:

Pozor, visoka napetost, scvrte perutke!

DEKLICA:

Ok.

Cut that shit.

Pliz.

Zdej nehimo.

A lahko neki razčistmo tle?

PTIČKI:

A veš kao.

DEKLICA:

Pač.

Kr neki.

Kaj se dogaja?

Majkemi.

PTIČKI:

Majketi.

DEKLICA:

Nič se ne dogaja, v bistvu.

Kaj bi rado, drago telo?

Prej je blo govora o tem, da padaš na tla, da nič ne moreš, zdaj vseeno pripoveduješ svojo genezo.

PTIČICA:

Če pa vse to traja na milijone let.

PTIČKI:

Nikamor se nam ne mudi!

Dinozavri se valijo, papcajo ljudi!

DEKLICA:

A lahko sam fukneš že enkrat dol po tleh pa nehaš težiti?
Pa se nehaš milijon let sesedat, kolapsirat, me bojkotirat,
me onemogočat, me strašit.

Oziroma ne fuknit po tleh, ker me brez tebe ni!

In ni božičnega, novoletnega, maturantskega večera,
nobenega poročnega jutra!

Povej, kaj se dogaja?

A mi groziš?

A se delaš žrtev?

Zakaj delaš dramo iz sebe?

Pa kaj so ti tiči?

PTIČKI:

Mi sam čivkamo to, kar že vrabčki čivkajo na veji.

DEKLICA:

Kaj se greš, res?

PTIČKI:

Čri, čri, čri.

DEKLICA:

Zakaj nč ne rečeš?

Ej, alo!

TELO:

Ne.

PTIČKI:

Pst. Telo je reklo Ne.

DEKLICA:

Kaj ne?

PTIČKI
Kdor visoko leta, nizko pade! Čiv, čiv, čiv!

DEKLICA:
A ti je slabo?
No zber se!
Pober se ...
Pa pičimo!
Dej, premakn se!
Zakaj čepiš?
Pober se!!!

TELO:
Ne.

PTIČKI:
Telo je reklo Ne.

Telo je reklo Ne!
Telo je reklo Ne!

PTIČICA:
In to je dogodek.
In bolezen je le zdrav odziv na bolno okolje.³

DEKLICA:
Pober se.

Slišiš!?

Pober se!

TELO:
Ne bom.
Ti se pober.

Stran.
Pober se stran!
To so moji udi.
Moja kri.
Moji možgani.
Moji organi.
Ne bom.
Privatiziram samo sebe.

PTIČKI:
Privatni ptički za domov, čivka živ, *ribcage* siv!

DEKLICA:
To ni fer.

TELO:
Ne, ni fer.

DEKLICA:
Daj, dvigni se in greva.
Na ena, dve, TRI te bom potegnila gor, moraš mi pomagat.
Dej, stari, prosim.
Nočem še končat.
Prosim, prosim, prosim.

TELO:
Bolno sem.

DEKLICA:
Nisi.
Sam mal se moraš naspat.

TELO:
Ti tudi si bolna.

---

³ Bolezen je zdravilo, pravi Peter Wilberg.

DEKLICA:
Nisem.
Tud jaz se moram sam mal naspat.

TELO:
Bolna sva.

DEKLICA:
Nisva bolna!
Pober se že!
POBER SE!

TELO:
Oprosti, ne morem.
Moram it.
Ne morem več.
Sej ti boš ostala.
Jaz grem v zemljo, ti pa v nebo.

DEKLICA:
Nehaj s tem sranjem.
Smrt je smrt.
Nikamor ne grem.
Ko greš ti, mene ni.
Ni fer.
Zakaj ti odločiš, kdaj je konec?

TELO:
Konec česa?

DEKLICA:
Ni fer ...

TELO:
Ni fer?!

Res?

Ni fer?!

NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER, NI FER!

Veš, kaj ni fer!

Ni fer, da nisi rekla NE!

Ni fer, da nisi rekla, DA NI FER!
Da nisi rekla, da naj se poberem, zakaj nisi rekla, da naj se poberem, ni fer, da nisi rekla, da ni fer in da naj se poberem, na primer, ko me je na mizi?

DEKLICA:
Nehaj!

PTIČICA:
Ne nehat.

TELO:
Ko me golo je na tisti mizi enkrat, dvakrat, trikrat, petnajstkrat!

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Približno 15 odstotkov oseb z anoreksijo umre, ker se do smrti izstradajo.

PTIČKI:
Reksi, reksi, zaver, zaver, tiran, tiran, tiranozaver.

DEKLICA:
Zakaj nisi crknilo že na tretji strani, da te moram zdaj poslušat!

TELO:
Ko mi je potisnil prste v toplo, stisnjeno rožnato meso.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Vzroki za bolezen so preplet družinskih, družbenih ter bioloških dejavnikov, zlorab.

PTIČKI:
Bolezen, bolazen, golazen, goooooooooo!

TELO:
In ti si kar prihajala in ti kar nisi rekla nič in ti si kar gledala, kako prihajajo še druge trape, in nisi rekla nič!

DEKLICA
Pober se!
Ubila te bom, če ne nehaš.

PTIČICA:
Samomor pa ni lepa stvar.

PTIČKI:
Adijo, nebesa!

PTIČICA:
À dieu! À dieu!

TELO
In manj ko si rekla, manj si jedla, več si pila in bolj si me sovražila.

DEKLICA:
Ubila te bom.
Zakaj me skušaš?

PTIČKI:
Very Jesus-like!

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Anoreksija je pravzaprav klic na pomoč.

DEKLICA:
Zakaj TI nisi reklo ne! Ni fer, da nisi reklo ne, ko si te je, TEBE si te je na mizi stregel, tvoja stegna, tvoje prsi, tvoje špranje, vse, kar praviš, da je tvoje, tvoje, tvoje, tvoje zapeljivo odraščajoče razbohoteno telo, tvoje hudičevo zapeljivo telo, da sem morala bit tam v tebi sama v tem telesu in čutit vse, kar ti je delal. Tujec. Z debelimi prsti. Zakaj ga nisi usekalo, pobegnilo s te preklete bele mize, brcalo, kričalo, šlo na policijo?

TELO:
Kar se Janezek nauči, to Janez zna.

PTIČKI:
Kaj pa Jožica in Micka? A oni dve se ne učita in ne znata nič?

DEKLICA
Kaj pa ti veš?

TELO:
Vem to, kar vidim,
vem to, kar slišim.

PTIČKI:
Kaj pa vidiš, čiv?

DEKLICA:
Mami?

MAMA:
Mama je oblečena v puli s tesnim ovratnikom.
Zdaj že ve, da če si obleče puli s tesnim in visokim ovratnikom,

bo tip teže prišel do njenih jošk.
Predstavljajmo si, da pripelje avto, voznik se presede na
sovoznikov sedež
in mama, ki v tem trenutku še ni mama in je stara osemnajst
let,
se v puliju s tesnim in visokim ovratnikom iz grobe volne
usede v avto na voznikov sedež.
Spelje.

TELO:
Včasih vidim to, česar ti ne vidiš,
in slišim to, česar ti še ne razumeš.

In včasih vidim to, kar sploh ni (bilo) nikoli izrečeno.

MAMA:
Je vroče dones ko prasicca, prevroče za april.

Reče inštruktor in si odpne gumb na srajci,
izpod katere pogledajo ščetinaste črne dlake, kakršnih po
njegovi lobanji ni.

PTIČICA:
Lahko celo vstane in zapleše en tak mali striptiz v ritmu glasbe, ki
prihaja iz avtoradia.

PTIČKI:
Brez golobčkov ni Benetk!

MAMA:
Potem inštruktor poboža mamu v rjavem puliju po prsih
in mama v puliju trzne ter po nesreči pritisne malo bolj na
gas,
inštruktor se zadere, da kaj pa počne, a misli zgazit
kakšnega otroka
in da jo bo fuknu na izpitu, če bo take delala.

PTIČKI:
Ampak ves ta čas se nežno ziblje z glasbo tralalalalala
z odpeto srajco.
Ali pa jo sleče.

TELO:
Mašina za posnemanje, to sem.

PTIČKI:
Very Walter Benjamin-like.

DEKLICA:
Mami, kaj govoriš?!

MAMA:
Tam na postajališču ob gozdu ustavi in bočno parkiraj.

Reče še inštruktor avtošole.

Mama v puliju parkira bočno na praznem expostajališču.
Kjer je termin bočnega parkiranja kratko malo nadneumnost.
Inštruktor ji gre z roko za nearmani jeans,
ampak mu usnjen pas ...

PTIČICA:
Pametna poteza učenke avtošole – mame v puliju.

MAMA:
... prepeči, da bi se spustil še nižje.
Uporabi gentleman ...

PTIČICA:
Gentle – nežen, man – moški.

MAMA:
Še drugo roko in ji začne odpenjat pas.

PTIČKI:

Nežno in zibaje v ritmu glasbe.

MAMA:

Mama v puliju ne trza, no ja, trzne že, ampak ničesar ne stori, čaka le, da mine.

Tega, kako to čuti njeno suhceno telo, ki bo nekoč zajetno, ne bomo izvedeli nikoli.

BABICA:

Kajti mama ne pozna svojega telesa in ne sliši njegove govorice.

DEKLICA:

Babica?

Babica! Obljubim, boš videla, da se bom poročila!

Vse je še pred mano!

MAMA:

In sploh, ta tekst je tekst telesa deklice.

PTIČICA:

Ki pa sliši vsa telesa. Čfriv, čfiv, črviv; čiv, čjiv!

MAMA:

Inštruktor odpne en gumbek, dva, na hlačah, in odpre zadrgo,

potem jo prime, mamo v puliju, za levo joško.

Potem pa še za desno in spet gre s prsti dol počasi,

dol polzi,

še nižje dol,

do popka

in do odpetih hlač,

izpod katerih kukajo snežno bele spodnje hlačke.

S prsti zleze vanje,

še nižje

in še nižje

in potem inštruktor prav negentlemansko umazano zakolne.

Jebemti, prasica umazana. Nisi mogla rečt!

TELO:

Vidim batine.

Čutim batine.

MAMA:

Inštruktor potegne iz hlač okrvavljeno roko.

PTIČICA:

Izgleda, kot da ga je nekaj v gatkah mame v puliju ugriznilo v prste.

MAMA:

Kolne dalje in si roko obriše v bombažni robec, ki ga nosi osmrkanega v hlačnem žepu.

Bam, bam, bam.

Mama v puliju pa ledeni in nič ne reče, dokler se inštruktor spet ne zdere

in mama v puliju rjave barve si pas zapne in spelje spet na cesto,

vozi in parkira ob vaški avtošoli, obrne ključ, avto zdaj

ugasne, glasba tudi,

ura vožnje je opravljena in gre domov.

Na vhodnih vratih zadiši po krvavicah in po kislem zelju.

Kuhanem.

PTIČICA:

Mama v puliju izgine v kopalnico.

MAMA:
Kako naj telo, ki še samo sebe ne zna sprejet, sprejme drugo
telo?

BABICA:
Nosila sem telo na pladnju kot dolžnost.
Ali kot ljubko vzhajano pecivo.
Kakšna koza!

MAMA:
Bla sem tiho.
Kakšna koza!

DEKLICA:
Nisem jedla.
Kakšna koza!

PTIČICA:
Beseda tragedija v stari grščini pomeni petje kozlov.

PTIČKI:
Koze, koze pojejo in hurlajo,
ko klavci z njimi obdarujejo bogove.

DEKLICA:
Sovražim te, moje neusmiljeno telo!

TELO:
Vaše zgodbe nezaceljene so me požrle.

PTIČKI:
Kakšne koze!

MAMA:
Oprosti mi, telo.

TELO:
Iz odprte rane rastejo bolezni.

MAMA:
Oprosti mi.
Po vsaki uri vožnje v avtošoli sem šla v banjo, te polivala z
vročo vodo in te drgnila, da bi s tebe sprala to, kar.
Prosim, prosim, mi oprosti.
Včasih sem razmišljala, da bi si s škarjami odstrigla klitoris.
In si z nožem odrezala eno, dve, obe.
Prsi, prsi, prsi.
Enkrat sem namesto klitorisa odrezala lase.
Mamo je skor kap.
Rekla mi je, da zdaj sem pa kot nek mali fantek.
Ampak nisem bila zadosti fantek za inštruktorja v avtošoli.
Še vedno sem imela joške.
Včasih sem v banjo bruhnila in potem sem luftala.
Zaklenjena, v kopalnico, in potem sem enkrat še zbolela,
pljučnica.

Oprosti mi, telo mojega telesa.

DEKLICA:
Mamica moja.

PTIČKI (*pojejo*):
Mamica je kakor sonček, srček njen je blat,
bla, bla, bla, bla, bla, bla, bla, bla, včasih bil je zlat!

BABICA:
Mamica, ki je za ure vožnje v avtošoli sredi tople pomladi, ko
poženejo brstički na drevesih,
še vedno rada oblačila visoke pulije iz grobe volne,
med drgnjenjem svojega telesa v domači banji bruha,
preden bo šla na krvavice.

PTIČKI:
Krvavice iz prasice!

MAMA:
Oprosti mi.

DEKLICA:
Nisi kriva, mami.
Nihče ni kriv.

TELO:
Tako se je zgodilo.
Nihče ni kriv, da padam.
Tako se je zgodilo.

BABICA:
Oprosti mi.
Lepa si.
Lepa si.
Lepo si.
Lepo si.

TELO:
Tako se je zgodilo.
Tako kot se zgodi Černobil ali pa naftno jezero sredi oceana.
Tako kot se zgodijo žrtve pedofilov, tako kot se zgodijo samomori.
Tako kot se zgodijo pretepi in uboji žensk, ki na poročno noč ne krvavijo!

PTIČKI:
Deviška koža, kra, kra, kra!

TELO:
Tako kot se zgodijo zvišanja cen moke, jajc, sladkorja, sladoleda, lososa in kokosa.
Tako kot se zgodi seksizem v avstralskem parlamentu.
Tako kot se zgodi odsoten foter in zapita mama, slaba zdravstvena oprema, privatizacija umetnosti in šolstva, vode, zemlje in teles.
Tako kot se zgodijo hitlerji.
In tako kot se zgodijo vse podnebne in človeške krize.
Nihče ni kriv.
Vsak je ravno toliko, ravno čisto malo kriv, da sploh ni kriv.
Nihče ni kriv.
Ta nihče je mozaik, razbita skupnost.
Narazen, a del iste slike.

Nihče ni kriv.
Da padam.
Da se zdaj sesuvam.
Da sesuva se družina.
Da se svet sesuva.
Da se ignorira bolečina in na bolečino nalaga bolečina.
Da se ves ta prah in razbitine, pesimizem vpisujejo v to telo, tako zelo, da si grem na kurac.
Da mi greš na kurac, deklica neumna trapasta, da nisi jedla, da si (me) stradala.
Ker se o stvareh ne sme spregovoriti.
Ker je bolje, da se o stvareh ne spregovori.
Dokler ne postanejo bolezen.
Ker če se o stvareh ne spregovori, nekaj časa tega ni.
Dokler ne spregovori bolezen.

Bolezen ni bolna.
Bolezen je le zdrav odziv na bolno okolje.
Bolezen je le odziv, ne pa sklep.

PTIČICA:
*Tell me how you were loved,
so that I can understand the way you hate.*⁴

DEKLICA:
Super! Hvala ti, bolezen, da si prišla, me žegnati s svojo
mrtvaško čarobno palco!

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Koso.

DEKLICA:
Še jokati ne morem, ker so solze pri tebi, moje telo.
Vrni mi vsaj solze.

TELO:
Kaj ti je deklica, da si tak žalostna?

DEKLICA:
Jezna sem, ne žalostna.

Danes sem sanjala, da sem plezala po visoki lestvi, ki je bila
pod zelo ničnim kotom prislonjena na pobočje hriba. Ko
sem prišla dovolj visoko, praktično na vrh, je lestev začela
padati in priletela sem z velike višine na hrbet nazaj.
Zlomila sem si hrbtenico in ležala tam, z obrazom proti
nebu, dokler me niso našli. Prvič sem dojela, zakaj se
reče, da vidiš zvezde, kadar padeš.

PTIČKI:
In nič ne plešejo.
Plešeš ti.

---

⁴ »Tell me how you were loved and I will tell you how you make love. One's upbringing says a lot about who you are in bed.« (Esther Perel)

PTIČKI:
Mrtvaški ples.

FRESKA MRTVAŠKI PLES:
Dance me to the end of Love!

TELO:
Kdor visoko leta, nizko pade.

PTIČKI:
Pa to smo lih prej rekli!

TELO:
Tako visoko stran si letala, da bi postala bolečina spodaj
manjša.

Kot iz aviona dol postanejo manjše strehe ličnih hišic.
Z cvetličnimi gredicami.

In peskovnik.

Deklica.

Tako zelo si bila lačna ljubezni, da si bila videti kot rdeč hudič,
ki v sili muhe žre.

Tako zelo si bila zaposlena z iskanjem trohice ljubezni in
priznanja.

Tako zelo si bila zaposlena z željo biti ljubljena, da si pozabila
ljubit sebe, naučiti se ljubiti.

Tako zelo si bila zaposlena z željo biti ljubljena, da nisi opazila
prave ljubezni okoli sebe.

Tako zelo si bila zaposlena z molčanjem, da si zbolela.

Deklica, rado te imam.

Zakaj me sovražiš?

DEKLICA:
Če bi bila luna, bi bila mlaj.

Da me ni.

Da ni mojega telesa.

Da ni mojega zaobljenega trebuha.

Da ni mehkega tkiva na stegnih.
Da ni mastnih las.
Da ni mozoljev.
Da ni mesnatih ličk, ki se obarvajo rdeče za vsak drek.
Da ni širokih bokov, ki ne gredo v osnovnošolski jeans.
Da ni te riti velike kot vzhajajoča luna.
Kot vzhajajen hlebec kruha, kot en krof, polnjen z maščobami
in bolečino.

PTIČICA:
Saj nič od tega ni.

PTIČKI:
Hihi.

DEKLICA:
Da ni želje po užitku, hrani, spanju.
Da ni želje po orgazmu, da ni želje po srečnem otroštvu
mojega očeta, po odsekanih prstih maminega
inštruktorja iz avtošole in še koga, prosim, prosim,
prosim, da ni želje po zadovoljenem mladem telesu
moje babice, da ni želje po golih telesih v vseh mogočih
formatih, iznakaženosti, lepoti, stigmah, da ni želje po
seksu, lizanju. Da ni želje po kričanju nad krivico, da ni
želje po tem, da rečem ne.
Da ni želje, da ni želje, da ni želje, da je ni, da ni utrujenosti od
želja, da ni strahu, da ni nevarnosti pred željo, da ni želje
po pogumu, da ni želje.
Da si me nihče ne želi, da nihče od mene ne zahteva rešit
fotrov, mam, dedkov, babic, svetovnih kriz, izumirajočih
slonov, evra, vsakega kvadratnega centima Zemlje, kjer
je vojna, nezadovoljenih moških, nenasitnih moških,
nenasitnih žensk, da si me nihče ne želi, da si me nihče
ne želi in ne drzne od mene ničesar zahtevati, obetat in
pričakovati.
Da mi ni treba postavljati mej in jeziti ljudi.

TELO:
Kaj boš zdaj, deklica?

DEKLICA:
Utrujena sem, ne jezna.
Bolna, ne žalostna.

PTIČKI:
Jezna, žalostna, utrujena in bolna!

TELO:
Padam jaz in pada svet.
Poglej okoli.
Vojne, vojne, vojne.
Ti pa vojno v sebi.
Kaj boš?

DEKLICA:
Zdaj stojim in gledam vate, moje telo, moja kletka, *ribcage*,
moj odsev.
Zdaj te gledam, moja koščena zaščita, kostna meja.
Tako si strašno, da preženeš najbolj strašen strah oziroma
človeka.
Tako si strašno bolno.
Tako si bolno strašno, da ljudje s teboj ravnajo v rokavicah.
Kot z ranljivo starino, umetnino, tkanino preperelo, kot s
Tutankamonovo masko ali Mono Lizo.
Zdaj stojim in te gledam uokvirjeno s takim masivnim zlatim
okvirjem za v Narodno galerijo.
Zgledaš kot en tujec.
A ti vidiš mene?
Vidiš.

TELO:
Kaj boš zdaj, deklica?

DEKLICA:
Potrebujem te, da se lahko borim!

TELO:
Ne.

PTIČKI:
Telo je reklo Ne.

DEKLICA:
Potrebujem te, telo.

TELO:
Ne.
Ti potrebuješ drugo telo, da se lahko boriš.

DEKLICA:
Nimam drugega telesa.

TELO:
Pusti me umret.
Naredi si novo telo.

DEKLICA:
Kako?

TELO:
Ko me boš pustila umret, boš že rodila.

DEKLICA:
Ne razumem.

TELO:
Boš razumela, ko se boš poslovila od moje zgodbe.

DEKLICA:
Kaj mi ostane?

TELO:
Spomin.

PTIČKI:
In opomin!

DEKLICA:
Kdo pa sem, če sem brez telesa?

V tem trenutku

TELO:
Kdo pa si, če si brez telesa?

PTIČICA:
Sonce?

DEKLICA:
Mogoče se morava pa samo naspat.
Stisnem te v žličko, telo.
Zjutraj bo vse nazaj, tako kot je bilo nekoč, vse v redu.

PTIČKI:
Upanje je stvar s peresi,
je rekla Emily Dickinson,
čiv, čiv, čiv!

TELO:
Kdaj bilo, kdaj vse v redu?

z vseh koncev

DEKLICA:
Preden si začelo govorit.

TELO:
Prav je, da me slišiš.

DEKLICA:
Ostani, daj.
Do naslednjega jutra.
Boš videlo.

TELO:
Zbogom, deklica.
Naredi prostor za življenje.

PTIČKI:
V svojem srcu ohranjaj ozelenelo drevo in morda bo priletela
pojoča ptica.⁵

udari glasba.

---

⁵ Pravijo na Kitajskem.

In sicer Danse Macabre Camilla Saint-Saënsa.

https://www.youtube.com/watch?v=YyknBTm_YyM

(dajte si jo gor, ko berete, vam bo lažje razumet, kaj mislim, se spleča)

In kar igra in igra, zelo na glas.

Ptički pa densajo in densajo.

Odpre se nebo in svetloba vseh reflektorjev oziroma nebeških luči udari v prostor, da si mora vsako živo bitje in celo kamen zastret oči.

Ptički pa še kar densajo in densajo!

Ptički pa še kar densajo in plešejo, vse višje in višje, kot bi jih v spirali nekakšen tornado odnašal vse bolj gor, gor, gor, in naenkrat postanejo ptice in potem te ptice postanejo večje ptice in naenkrat se zazdi, da spominjajo na egipčanske ali grške sfinge ali ikaruse ali nekakšna druga velikanska leteča krilata bitja, in njihova mala krilca, ki jih prej sploh nismo videli razpreti, so zdaj zrasla v velikanska krila, ki ob plahutanju sprožajo plazove in vetrove, in vse manj so ljubki ti ptički na spomladanski veji in vse bolj so strašna ta bitja, ki dobivajo človeške obraze in kričijo, kričijo tako zelo, da mora tonski tehnik Danse Macabre res priviti do konca na glas, da ga bitja ne preglasijo, in v tem trenutku nam vsem postane jasno, da so ti ptički v resnici angeli, strašna bitja z neba, ki divjajo in zavzemajo vesoljni prostor. Ne vemo, ali kričijo, ker se radujejo, da bodo deklico odnesli s tega sveta, ali kričijo, ker se jim ob tem trga srce. Ne slišimo, kaj kričijo, in verjetno tudi ni ključno, da tega ne slišimo, ker po vsej gotovosti govorijo angelske jezike, ki so nam, navadnim ljudem, žal – ali pa na srečo – nerazumljiv. Razumemo samo to, da zdaj vemo, zakaj je Rilke zapisal: »Vsak angel je strašen.« In ves čas se sprašujemo, ali so bili ptički na spomladanski veji od prej morda angeli varuhi, h katerim nekateri molijo vsak večer, da bi jih obvarovali hudega. In ali jih morebiti ne jemljemo resno, kadar se oglasijo s svojo lahkotno pesmico, ali pa je prav, da jih ne, ker so morda le mali cinični pokvarjenci, ki se s svojimi enigmatičnimi pripombami naslanjajo nad našimi križi in težavami. Vse to razmišljamo, ko se angeli znenada zapodijo iz svojega nadnaravnega plesa naravnost nazaj dol na Zemljo, in čeprav se je zdelo, da niso bili tako zelo daleč, drvijo proti nam kar lep čas, in ko je že videti, da bodo trčili naravnost med nas in razstrelili Zemljo na tisočero koščkov, tako kot se je prej razbilo tisto ogledalo, se ustavijo, zalebdijo, pokažejo svoje mokre oči, polne solz, težkih in velikih kot kurja jajca, ki jim tečejo po licih, in svoj nasmeh, poln diamantov, v katerih odsevu se lahko zagledamo, in tako se jočejo ter režijo obenem in glasba igra in nebeška luč sveti in veter piha in vse spominja na nekakšen hollywoodski prizor in Babica, Mama in Deklica spodaj se stisnejo, stisnejo se ob na tleh ležeče Telo in tako zelo se privijejo druga k drugi v tej nevihti, da postanejo eno s Telesom. Postanejo eno telo in iz gozda pride zadekani Oče z odsekano smrečico v rokah in gleda. In na oblaku priletita Jezus in sveti Peter in gledata. In v kozarcu šampanjca pride Alfi Nipič pojoč Ko pride polnoč in prinese s seboj čudovito srebrno maturantsko večerno obleko. In poročna torta s poročno obleko zapleše rock'n'roll. Usujejo se Zvezdice in plešejo s Freskami Mrtvaški ples.

Največji od angelov, ki je bil prej ptičica zborovodja, prdne ter spusti iz sebe jajce, večje od solze, drugi pa dvignejo tisto združeno gmoto Mame, Babice in Deklice ter padlega Telesa, si jo naložijo na rame in v ritmih Macabra odvihrajo v svojem plesu skozi nebo nekam gor. Nebo se zapre, glasba v trenutku utihne in vse je tako, kot je bilo prej, le na mestu, kjer sta prej ležala Deklica in Telo, sedi jajce. Kot ananas veliko jajce snežno bele barve. Naenkrat se v njem pojavi razpoka in iz nje se zabliška svetloba in potem neznana atomska sila odnese pokrov jajcu spet nekam gor in iz spodnjega dela skoči, zalebdi, majhno ognjeno zlato belo žareče sonce oziroma sončece, ki poskakuje v zraku. Naenkrat se začne sonce pridušeno oglašati v visokih tonih in se zabijati sem pa tja, in ko se dovolj dobro zabije v praktikabel ob robu odra ali tribune, na kateri sedi publika, se spet pojavi razpoka in kmalu zatem še kljunček in na plan se izbrska ptičica, ki pa ni prav nič neboljena. Izdelana ptičica, slavček ali sinička ali nekaj takega, samo da neznane sorte. Ptičica s peresom, ptičica z glasom, ptičica s telesom, ptičica z nasmehom, živa, zdrava ptičica, zaresna. Nova zgodbica ali nova deklica ali. No, ne vemo. Ptičica zagotovo. Ptica pevka. Sončece se kot legokocke sestavi nazaj in odlebdi nad ptičico. Ptičica še kar žvrgoli in poje ter poleti, sončece pa za njo. In ko ptičica poleti nad glave ljudi, pade zavesa in ne vidimo je več. Slišimo pa njeno petje. Slišimo pa prhutanje njenih kril. In čutimo toploto sonca. Sončeca.

Sončeca

Jajčeca

Jajčeca

Sončeca

En, dva, tri, štiri ...

V. Paradise

PTIČICA:

Ključno je vprašati ključna vprašanja.
Tudi če nikoli ne dobiš končnega odgovora.

PTIČKI:

Kako ljubimo, kako smo ljubljeni?

Kaj vidimo, česa ne?

Kaj rečemo, česa ne?

PTIČICA:

Ta tekst, to si ti.
To telo, to si ti.
Ta svet, to si ti.
Ta bolezen, to nisi ti.
Ta smrt, to nisi ti.
To telo, to nisi ti.
Ta svet, to nisi ti.
Ta tekst, to nisi ti.
To rojstvo, to si ti.

PTIČKI:

Če si, nisi eno.

PTIČKI:

Ti si nič.
Brneč bron ali zveneče cimbale.
Brez ljubezni.
Si nič.
Ti si samo še ena izmed generacij, ki se bo učila ljubiti.

PTIČICA:

Ni

raztrgane misli
brez raztrganega srca.

Ni

raztrgane hčere
brez raztrganega očeta
z materjo v koscih.

Ni

raztrgane ženske
brez raztrganega moškega.

Ni

raztrganega človeka
brez raztrganega sveta.

Ni

sveta
brez
rane.

Kaj boš, deklica?

Kaj boš, deček?

Živel/-a

ali

životaril/-a?

PTIČKI:

Ptica ne poje, ker bi imela odgovor. Poje, ker ima pesem.⁶

---

⁶ Je rekla Maya Angelou.

O neki genezi

Ta zgodba bi najverjetneje ostala poezija, če me Simona Semenič ne bi povabila na svojo dramsko platformo in me spodbudila, da se podam v pisanje dramatike. Za kar sem ji neizmerno hvaležna.

Poleg tega pa je v meni pustilo globok vtis tudi Simonino dramsko besedilo Ti si čudež, ki je vtkano v predstavo Še ni naslova, v kateri igram mlado dekle, ki umira, in v kateri se avtoričino besedilo prek vloge ne več mladega dekleta ukvarja s padanjem njenega telesa z bolniške postelje na tla. Oboje se je v nekem obdobju, ko je bilo moje realno telo močno podhranjeno, bolno ter na robu kolapsa, jaz pa sem v omenjeni predstavi igrala, povezal s temo anoreksije oziroma bolezni, ki je bila vseobsegajoče prisotna v mojem vsakdanjiku, razmišljanjih in zapiskih.

Vse pozorne bralke in bralce, ki se morda sprašujete, ali me je Simona glede padanja, ki se pojavi tako pri meni kot pri njej, inspirirala, naj pomirim, da me neizogibno je. Drugo padanje je treščilo ob prvo, se ustavilo, dojelo in potem šlo svojo pot naprej.

Ta vpliv priča o tem, kako nas lahko določena umetnost zaznamuje in spodbudi k razmisleku o lastnem življenju, o življenju ljudi okoli nas ter nam razpre krila za ustvarjalne podvige.

Odločila sem se povedati zgodbo, za katero mislim, da je vredno, da jo svet sliši.

Anja Novak - Anjuta

s hvaležnostjo do navdihujoče umetnosti

P. S. Hvala vsem, ki posredno ali neposredno tkete to zgodbo.

DODATEK k besedilu,
ki ga lahko uporabite ali pa ne:

MAMKINA PESEM

Leži leži
grem po rože
drži v rokah
popokovino.
Leži leži
brusi nože
da odrežeš
zgodovino.
Gozd me skriva
gost je gozd
v gozdu gosta ni.
V gozdu biva
roza vila
v gozdu bivajo
zveri.
Razbrazdala
bom grobove
da poiščem
ti kosti.
Tvoje tkivo
ki razpada
kliče me in se bori.
Moje roke
so premajhne
da bi te
v naročje vzele.

Potrebuješ
svoj skelet
in beži beži
na izlet.
Vila mi bo
dala krila
da ti ji pripnem
na kost.
Črna zver
pa tri mamila
pozabi otrok
da sem te rodila.

Moje roke
so premajhne
da bi te
v naročje vzele.
Brusi nože
pojva pesmi
sprejmi rože
najdi druga krdela.
Nočem
da živiš kot jaz.
Nočem
da živiš kjer jaz.
Nočem
da se žreš kot jaz.
Nočem
da mi mreš kot jaz.
Nočem
da začutiš pas.
Moje roke
so prešibke
ti pa si
ljubezen vrela.

Moje roke
so prehladne
burja mi srce je vzela.
Beži beži stran od mamke.
Pohabljena ne morem s tabo.
Beži beži to ni kraj zate.
Tebe čaka sreča mila.
Beži beži to je kraj priče
leži leži
zdaj poleti
beži beži
nič ne piši
leti leti
in pozabi
živi živi
vse bom čutila.

Tjaša Črnigoj

Tjaša Črnigoj je študirala gledališko režijo na AGRFT ter filozofijo in primerjalno književnost na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Poleg tega je edukantka psihodramske psihoterapije pri Slovenskem društvu za psihodramo. Kot gledališka režiserka in avtorica deluje tako na institucionalni kot na neodvisni gledališki sceni, pri čemer se posebej posveča feminističnim perspektivam ter praksam snovalnega in dokumentarnega gledališča. Eden njenih najodmevnejših projektov zadnjih let je *Spolna vzgoja II* (Nova pošta in Mesto žensk, 2022/2023), serija petih predavanj-performansov o seksualnem užitku žensk, ki je prejela nagrado Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije za najboljšo uprizoritev sezone 2023/2024 ter bila nagrajena na Tednu slovenske drame in na Festivalu Borštnikovo srečanje. Delo Tjaše Črnigoj odmeva tudi v mednarodnem prostoru; predavanje-performans *Spolna vzgoja II: Borba* je prejelo dve nagradi na festivalu BITEF, predstava *Punce* (HNK Ivana pl. Zajca Reka, Kolektiv Igralke in VIDNE Ljubljana, 2023) pa je bila med drugim nagrajena tudi na festivalu Zürcher Theater Spektakel. Tjaša Črnigoj je leta 2024 prejela Župančičevo nagrado za dveletno ustvarjanje, eno od najvišjih priznanj Mestne občine Ljubljana za dosežke na področju umetnosti, ter nagrado ženske o ženskah festivala Mesto žensk, ki poudarja »nevidno delo, zgodbe, pogum in odločnost posameznic in skupin, ki si prizadevajo za boljši, pravičnejši svet«. Zadnje delo, ki ga je režirala pred *Tekstom telesa*, je dokumentarna predstava *55. člen* (Slovensko mladinsko gledališče), ki je bila javnosti premierno predstavljena maja 2025.

foto: Peter Giordani/MGL

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

Javni zavod Prešernovo
gledališče Kranj/
Prešeren Theatre Kranj
Glavni trg 6
4000 Kranj

Telefon/Phone
+386 (0)4 280 49 00

E-pošta/E-mail
pgk@pgk.si

Spletna stran/Website
www.pgk.si

Blagajna/Box office
+386 (0)4 20 10 200,
blagajna@pgk.si
Blagajna je odprta
od ponedeljka do petka
od 10.00 do 12.00, ob sredah
še od 16.00 do 18.00, v času
Sobotnih matinej tudi ob sobotah
od 9.00 do 10.30 in uro pred
začetkom predstav.

The box office is open from Monday
to Friday from 10:00 to 12:00;
on Wednesdays also from 16:00 to 18:00;
during the period of Saturday Matinees,
also Saturdays from 9:00 to 10:30 and
an hour before the start of the show.

**Spletna prodaja vstopnic/
Online tickets**
pgk.mojekarte.si

Direktor/Director
Rok Bozovičar
rok.bozovicar@pgk.si

**Pomočnica direktorja za poslovanje
in Teden slovenske drame/
Assistant manager and assistant
manager for The Week of Slovenian
Drama**
Nika Leskovšek
nika.leskovsek@pgk.si

**Pomočnica direktorja za projekte/
Assistant project manager**
Barbara Rovere

Dramaturginja/Dramaturge
Marinka Poštrak
+386 (0)4 280 49 16
marinka.postrak@pgk.si

**Marketing in odnosi
z javnostmi/Marketing and
public relations manager**
Eva Belčič
+386 (0)4 280 49 18
info@pgk.si

**Koordinatorica programa
in organizatorica kulturnih
prireditev/
Production coordinator**
Barbara Bohinc
+386 (0)4 280 49 13
organizacija@pgk.si

Računovodkinja/Account manager
Irena Gašperlin
+386 (0)4 280 49 15
irena.gasperlin@pgk.si

Tehnični vodja/Technical manager
mag. Igor Berginc
+386 (0)4 280 49 30
igor.berginc@pgk.si

**Poslovna sekretarka/
General secretary**
Gaja Kryštufek Gostiša
+386 (0)4 280 49 00
pgk@pgk.si

Blagajničarka/Box office
Katja Bavdež
+386 (0)4 20 10 200
blagajna@pgk.si

**Oblikovalec maske in frizer/
Make up and hair artist**
Matej Pajntar

**Garderoberka/
Wardrobe manager**
Bojana Fornazarič

Inspicienta/Stage managers
Ciril Roblek
Dominik Vodopivec

Šepetalka/Prompter
Judita Polak

Lučni mojster/Lighting engineer
Nejc Plevnik

Tonski mojster/Sound engineer
Matija Zelič

**Mizarji in odrski tehniki/
Carpenters and stage technicians**
Robert Rajgelj
Marko Kranjc
Jože Bizovičar

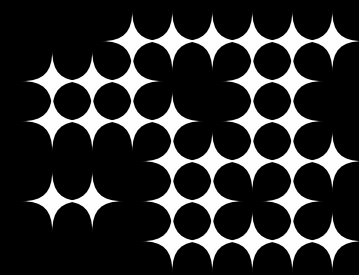
Oskrbnik/Attendant
Boštjan Marčun

**Čistilec/Facilities
maintenance**
Jošt Cvikel

**Igralski ansambel/
Actresses and actors**
Vesna Jevnikar
Vesna Pernarčič
Darja Reichman
Miha Rodman
Živa Selan
Blaž Setnikar
Vesna Slapar
Aljoša Ternovšek
Borut Veselko

**Svet zavoda/
Board of Prešeren
Theatre Kranj**
Ana Černe
(predsednica/President)
Jure Bohinec
mag. Igor Berginc
Joško Koporec
Peter Šalamon

**Strokovni svet/
Professional Board of
Prešeren Theatre Kranj**
Barbara Rogelj
(predsednica/President)
Esad Babačič
Igor Kavčič
Darja Reichman
Borut Veselko

Gledališki list
Prešernovo gledališče,
sezona 2025/2026
Uprizoritev 5

Za izdajatelja: Rok Bozovičar
Urednica: Marinka Poštrak
Lektorica: Maja Cerar
Oblikovalec: Borut Cigale
Fotografije: Borut Bučinel

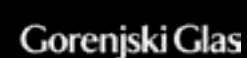
Tisk in naklada:
Tiskarna Oman,
600 izvodov
Kranj, Slovenija, 2026, marec

MESTNA OBČINA
KRANJ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

**PREŠERNOVO
GLEDALIŠČE**